Vize ČMKOS pro Českou republiku

Politika moci, škrtů a nezájmu o potřeby občanů má alternativu

Úvod

ČMKOS je velmi často osočována z toho, že nepřichází s žádnými aktivními návrhy, že nechce nic měnit a její odpor k reformám je nezodpovědný a nezakládá se na žádných objektivních důvodech. Zdá se, že vyjasnění toho, oč ČMKOS usiluje a co navrhuje, je nezbytností především pro širokou veřejnost. Jak vláda, tak i podnikatelé to totiž z nesčetných vystoupení, stanovisek a rozborů, předložených ČMKOS za poslední léta, velmi dobře vědí.[1]

Předně je třeba říci, že ekonomická i sociální situace v ČR by byla mnohem lepší, kdyby zásadní rozhodnutí včetně těch protikrizových byla přijímána na základě skutečného sociálního dialogu a širokého celospolečenského konsensu.

ČMKOS sleduje a vyhodnocuje ekonomický a sociální vývoj, postavení sociálních partnerů a efektivnost sociálního dialogu již od roku 1989. Jasně se ukazuje, že za současného vládnutí v ČR se naprosto nedoceňuje přínos sociálního a občanského dialogu pro vyvážený rozvoj společnosti. Alarmující je, že stávající vládní koalice se ani nijak netají se svým silovým přístupem k řízení státu. Materiály připravuje v izolaci nebo maximálně po konzultaci s vybraným okruhem svých příznivců (u důchodové reformy neplatí ani to, protože s vládní reformou nesouhlasí ani její ekonomický poradní sbor NERV). Připomínková řízení probíhají ve zkrácených termínech a při vypořádání připomínek si zpracovatelé ve valné většině vystačí s jednou větou „váš návrh nelze akceptovat, neboť je v rozporu s programovým prohlášením a zadáním vlády“.

Z jednání RHSD se vytratila věcná diskuse a hledání konsensuálních řešení. K projednání jsou předkládány neaktuální verze návrhů opatření nebo materiály již schválené vládou, takže připomínky ČMKOS, resp. i dalších sociálních partnerů jsou vládní stranou brány pouze jako formalita a ve zkreslené podobě jsou zneužívány proti odborům. Důsledky této arogantní formy vládnutí jsou patrné všude. Projevují se zejména v kvalitě (resp. nekvalitě) schválených právních předpisů, v povrchní nebo zcela chybějící kontrole nakládání s veřejnými prostředky, v rostoucích daňových únicích, v růstu klientelismu a korupce a celkově v asociálním charakteru přijímaných opatření. V této situaci pak odboráři, reprezentovaní ČMKOS, i celá občanská společnost nemají jinou možnost jak projevit svůj názor než prostřednictvím veřejných protestů.

Z uvedených důvodů byla ČMKOS donucena přerušit svou účast na plenárních zasedáních RHSD. Zatímco vláda ČR dlouhodobě ignoruje snahu ČMKOS aktivně se zapojit do hledání východisek z krize, přístup v jiných státech EU je diametrálně odlišný. Např. slovenská vláda vedle tripartitního dialogu vytvořila novou platformu pod názvem „**Rada solidarity a rozvoje SR**“, v jejímž rámci získává náměty na řešení krize od představitelů

[1] *Aktivní opatření, kterými se budeme zabývat v následujících kapitolách, navazují na doporučení, s nimiž ČMKOS předstoupila již na podzim 2011 před zaměstnavatele a vládu. Pokud se podíváme ještě hlouběji do historie, tak ve skutečnosti jde o pokračování – v základním přístupu – společného dokumentu odborů a podnikatelů z konce roku 2009, tzv. 21 bodů (viz příloha). Oba tyto materiály mají dva společné rysy – snaží se hledat aktivní východiska ze složité ekonomické situace České republiky – a jsou současnou vládou pravicové koalice stroze odmítány.*

občanských organizací (sdružení), reprezentujících různé zájmy a různé sociální skupiny, včetně zástupců zaměstnavatelů a odborů.

Stávající vládní koalice i přesto v této politice síly pokračuje, a dokonce ji ještě posiluje. **Pokračuje v této cestě bez ohledu na důsledky nejen budoucích, ale i minulých rozhodnutí**. Domníváme se, že stojí za to alespoň ve stručnosti připomenout některé klíčové mezníky, které se ve svých důsledcích podepsaly na růstu veřejných dluhů, destrukci veřejných služeb, sociálního, zdravotního a důchodového systému. **Mezníky, které ČMKOS zásadně kritizovala a proti kterým i aktivně vystupovala**.

Nezdařená privatizace, zadlužení bank a jejich následná sanace prostřednictvím státního rozpočtu. Podle dat zveřejněných ministerstvem financí ČR[2] přímé transformační náklady v letech 1992–2004 činily 380 mld. Kč, z toho 308 mld. Kč náklady související s krachem řady bank s „čištěním“ portfolií bankovního sektoru se státní majoritou od špatných úvěrů před privatizací.[3]

Ještě vážnější je však bilance celkového procesu privatizace národního majetku. V České republice se v posledních 20 letech privatizoval národní majetek za více než jeden a tři čtvrtě bilionu korun (1 780 mld. Kč, z toho 1 bil. Kč do roku 1997).[4] Tento objem je stále ještě o 14 % vyšší než současná úroveň celého veřejného dluhu České republiky. Na privatizaci vydělal kdejaký spekulant. Státu převádějícímu do soukromých rukou ohromné majetky nezůstalo téměř nic, jen stále rostoucí dluhy. Šance využít tento majetek k eliminaci dluhů a k nastartování dlouhodobého rozvoje ČR byla promarněna.

Soutěž ve snižování daní z příjmu, majetkových daní a pojistných odvodů, která akcelerovala v České republice v posledních 10 letech, vedla ke snížení perspektivních příjmů veřejných rozpočtů v řádech stovek miliard korun. Předchozí tři tzv. reformy veřejných financí (v letech 2004–2010) skončily pravidelně snižováním daní firmám, OSVČ a vysokopříjmovým skupinám obyvatelstva. Tento proces byl doprovázen zvyšováním zdanění u středně- a nízkopříjmových skupin, a to zvyšováním DPH, spotřebních daní a zavedením zdravotních poplatků. Například přímý dopad tzv. Topolánkovy reformy (vč. zavedení rovné daně) na příjmovou stranu státního rozpočtu se pohyboval při plném náběhu okolo 90 mld. Kč ročně (polovina z této částky měla být kompenzována zvýšením DPH, polovina škrty na výdajové straně rozpočtu). K tomu je však třeba připočítat nepřímou ztrátu dalších 50 mld. Kč rozpočtových příjmů, způsobenou touto reformou.[5]

---

[2] *Analýza transformačních nákladů v letech 1991–2004, MF ČR 5. 5. 2005, www.mfcr.cz-(transfor-nakl-CR-25924.html)*

[3] *Jedná se o přímé náklady, které lze jednoznačně připsat na konto ekonomické transformace. Celkové náklady vyčísluje MF ČR v letech 1992–2004 na úrovni 692 mld. Kč, dodatečných 136 mld. Kč souviselo podle MF ČR s náklady na řešení problémů podniků a bank řízených státem, které mají původ v období centrálně plánované ekonomiky, na dalších 135,1 mld. Kč byly vyčísleny náklady na vymáhání pohledávek, správní náklady apod.*

[4] *Hodnota privatizovaného majetku byla navíc oceněna v cenách z poloviny 80. let.*

[5] *Vláda M. Topolánka přebírala českou ekonomiku ve výrazné růstové fázi. V roce 2006 dosáhl růst HDP 6,8 % a v roce 2007 6 % HDP. Takzvaná reforma veřejných financí, spuštěná v roce 2008, srazila meziročně ekonomický růst na pouhá 2,5 %. „Reformní“ zpomalení ekonomického růstu v roce 2008 znamenalo nerealizovaný růst HDP v rozsahu zhruba 126 mld. Kč, což reprezentovalo nerealizované příjmy veřejných rozpočtů v rozsahu okolo 50 mld. Kč. Právě tyto promarněné peníze mohly při nástupu světové ekonomické krize v roce 2009 významně pomoci zmírňovat její nejhorší dopady jak na obyvatelstvo, tak i na podniky.*

Se snižováním daní vláda neskoncovala ani za ekonomické krize roku 2009 a jak se ukazuje, nezamezí mu ani další krizová etapa, na jejímž počátku se právě nalézáme. I již schválená daňová „reforma“ současné vládní koalice (odložená do roku 2014) počítá se snížením daní a pojistného v celkovém rozsahu cca 20 mld. Kč (především u firem a OSVČ - viz dále).[6]

Masivní dlouhodobé snižování daní a výrazná restrukturalizace daňového inkasa od zdanění příjmů a majetku ke zdanění spotřeby vedly v České republice k vytvoření defektního daňového systému, který není schopen produkovat dostatečné příjmy pro nezbytné veřejné potřeby. **Veřejné finance České republiky se dostaly do velmi vratké polohy, kdy vyrovnanost mezi vlastními příjmy státu a jeho nezbytnými výdaji je možná jen v situaci, kdy ekonomika dosahuje velmi vysokých temp nominálního růstu HDP** (podle propočtů ČMKOS nad 10 %). To je jedna z hlavních příčin, proč veřejné finance a zvláště státní rozpočet v současné době ekonomické stagnace, resp. poklesu neustále tendují k velmi vysokým deficitům (okolo 200 mld. Kč ročně), a to přesto, že jsou přijímána další a další drastická omezení, především na výdajové straně veřejných rozpočtů.

Ignorování celosvětové krize a jejích dopadů na českou ekonomiku vedlo k přehnaným odhadům růstu HDP na rok 2009 a tím i k nereálně sestavenému státnímu rozpočtu i dalším veřejným rozpočtům. Státní rozpočet skončil proti plánu v deficitu vyšším o cca 190 miliard Kč. (*Schválený rozpočet na rok 2009 počítal s deficitem 35 mld. Kč. Skutečný deficit státního rozpočtu 2009 skončil za rok 2009 hodnotou 225 mld. Kč. Oficiálně vykázaný deficit 194 mld. Kč totiž v sobě ukrýval tu skutečnost, že na počátku roku 2009 byly do rozpočtu načerpány poslední zbytky rozpočtových rezerv – 31 mld. Kč vytvořených ještě za předchozí vlády. Jen pro úplnost uvádíme, že celkový objem rezerv na účtech jednotlivých ministerstev a fondů k roku 2006 byl 146 mld. Kč. S čerpáním těchto rezerv začala tehdejší vláda Mirka Topolánka již v roce 2007, kdy si s nimi nadlepšila rozpočtové příjmy o téměř 55 mld. Kč. V roce 2008 byly do příjmů státního rozpočtu „načerpány prostředky z rezervních fondů a fondů státních záruk uspořené v minulých letech ve výši 60,4 mld. Kč“ (MF ČR, Státní závěrečný účet ČR za rok 2008). Jen díky tomuto načerpání dosáhl deficit státního rozpočtu v roce 2008 pouhých 20 mld. Kč. K těmto rezervám je nutno připočítat ještě dalších 30 mld. Kč reálných rezerv, které byly do roku 2008 na účtech zdravotních pojišťoven.)*

Ve skutečnosti však nešlo o jednorázový dopad, který skončil pouze tímto vysokým deficitem. Nelze totiž pominout vliv tohoto odhadu na systém zdravotního pojištění. **Ten se kvůli výraznému nesouladu mezi předpokládanými a skutečnými příjmy dostal do chronického deficitu, který trvá dodnes**. Deficitnost financování systému zdravotního pojištění, navíc podporovaná dlouhodobou stagnací příspěvku za státní pojištěnce a nulovou kompenzací zvyšování DPH, vedla k faktickému vyčerpání vnitřních rezervních zdrojů zdravotních pojišťoven a k výraznému napětí v rozpočtech poskytovatelů zdravotní péče. Důsledky tohoto vývoje jsou nasnadě. Dříve či později výrazným způsobem zvýší spoluúčast pacientů na úhradě zdravotní péče na straně jedné a výrazně zredukují síť poskytovatelů na straně druhé.

„Reformní úsilí“ současné koalice ODS-TOP 09-VV/LIDEM. Přes hesla o „rozpočtové zodpovědnosti“ prosazuje současná vláda „reformy“, které zřetelně prohlubují deficity veřejných financí.

Především je nutno považovat za výrazně defektní snahu o další absolutní snižování deficitů státního rozpočtu v období nástupu dalšího kola ekonomické krize. Další tlak na výrazné snižování deficitu v prvé řadě omezuje výrazně růst a tím příjmy veřejných rozpočtů.

[6] Viz http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3046-3/analyza-vychodisek-a-dopadu-dokumentu-mf-cr-reforma-primych-dani-a-odvodu-iii-pilir-danove-reformy

To pak vyvolává další rozpočtové deficity. Deficit, který se vláda snaží vyhodit dveřmi, se vrací oknem. Bohužel již nejde o žádnou teoretickou úvahu, přesně tento proces aktuálně nastal v České republice (viz dále podrobněji).

Vedle toho však vláda přijímá „reformy“, které přímo způsobí další dodatečné „reformní“ deficity vedle již hrozivě narůstajících „běžných“ deficitů veřejných financí. Jde v prvé řadě o tzv. důchodovou reformu, která vyvedením 3 % pojistného ze státního rozpočtu způsobí deficit zhruba 20 mld. Kč ročně. I odsunutá daňová reforma do roku 2014 v sobě má zakomponován další pokles daní a pojistného – především korporacím a OSVČ v rozsahu cca 20 mld. Kč ročně.[7] Tzv. zdravotní reforma prohlubuje deficit veřejného zdravotního pojištění. Ten je navíc umocňován již uskutečněným či připravovaným zvyšováním DPH.

Všechny tyto kroky nás vedou k přesvědčení, že hlavním cílem současné vládní kolice není boj proti stále hrozivěji narůstajícímu deficitu státního rozpočtu i celých veřejných financí, ale především připravení prostředí pro privatizaci perspektivně vysoce lukrativních oblastí, jako je důchodové, zdravotní a úrazové pojištění (vytvoření hlubokých deficitů u těchto systémů záměrnou manipulací s pojistným a dalšími postupy patří k věci). Vedle toho však vládní koalice nepohrdne ani „menšími projekty“ určenými pro vyvádění peněz z veřejných zdrojů, jako je např. tzv. sociální karta, JIM atd.

Vedle těchto základních „milníků“ však existuje jeden, který se může stát pro veřejné finance zničující. Jde o zjevnou neschopnost současné vlády – o co hůře i státní administrativy – zvládnout **proces čerpání prostředků z Evropské unie**. Najevo vycházejí nejen případy nekorektního, až korupčního nakládání s prostředky EU, ale také zásadní systémová pochybení v oblasti kontroly tohoto procesu. Deficity veřejných financí, které aktuálně hrozí kvůli výpadku evropských peněz pro nejbližší léta, jsou takového objemu, že je nelze vyrovnat bez zásadní a trvalé destrukce veřejných služeb, sociálního, důchodového a zdravotního systému České republiky.

Vedle oficiálních deficitů a dluhů nelze v žádném případě zapomínat na **skryté dluhy české společnosti.** O skrytých dluzích se svého času velmi silně diskutovalo v souvislosti s bývalým komunistickým režimem. Tomu se především vytýkalo, že jeho oficiálně vyrovnané finanční hospodaření a v zásadě nulové zadlužení je vykoupeno enormním nárůstem skrytých dluhů. Většinou bylo naprosto oprávněně poukazováno na zdevastované životní prostředí, zanedbanou infrastrukturu a bytový fond, zhoršující se zdravotní stav obyvatelstva atd. Kupodivu už méně se poukazovalo na fakt, že nedílnou součástí skrytého dluhu byla dlouhodobá stagnace životní úrovně českých občanů.

I současná a předchozí vládní garnitura vytvořila a vytváří skryté dluhy. Tyto dluhy jsou přímým důsledkem vládních představ o tzv. nápravě veřejných financí. „Nápravě“ v prostředí rozbujelé korupce, v prostředí zdeformovaného systému zdanění, v prostředí bez ekonomického růstu (či růstu navzdory). Jsou důsledkem vládní politiky plošných škrtů a přenášení daňového břemene od zdanění příjmů a majetku ke zdanění spotřeby, od zdanění firem a vysokopříjmových skupin obyvatelstva ke zdanění občanů s průměrnými a podprůměrnými příjmy, od zdanění bohatých ke zdanění chudých.

---

[7] *Pokud bude přijato tzv. Kalouskových 16 bodů z dubna 2012, do určité míry modifikujících již schválenou daňovou „reformu“, sníží se tento deficit, avšak pouze na přechodnou dobu, o cca 8 mld. Kč.*

Celá infrastruktura České republiky v nejširším slova smyslu je dnes poznamenána narůstajícími vnitřními dluhy – od obrany a bezpečnosti přes zdravotnictví, školství,[8] kulturu, ochranu životního prostředí až např. po dopravu.

Vytváří se však dluhy i na životní úrovni většiny českých občanů. Veřejné finance se při mizivém potlačení všeobjímající korupce a při zjevně nekvalitním plánování a řízení procesů v oblasti veřejných financí (především v klíčovém státním rozpočtu) opět „napravují" nejjednodušším způsobem – snižováním životní úrovně českých občanů: zaměstnanců (především z rozpočtové a příspěvkové sféry), důchodců, nezaměstnaných, nízkopříjmových sociálně potřebných rodin.

ČMKOS je přesvědčena, že to jsou právě tyto dluhy, které musí být po přijetí výchozího balíku klíčových opatření (viz dále) a po nastartování dlouhodobého a stabilního ekonomického růstu postupně spláceny. Napravené veřejné finance a ekonomický růst musí sloužit především občanům České republiky. Musí sloužit nárůstu jejich mezd a příjmů, a ne pro další nárůst již tak enormních zisků bank a velkých korporací.

Obdobné problémy řeší prakticky všechny odborové organizace v zemích EU. Evropská odborová konfederace (EOK) proto v rámci rozsáhlé kampaně vyzvala evropské organizace zaměstnavatelů, instituce EU, národní vlády a sympatizující organizace, aby při hledání účinného řešení stávající krize byla věnována stejná pozornost ekonomickému růstu, zaměstnanosti i sociální oblasti v Evropě. EOK přichází s návrhem Sociální smlouvy pro Evropu,[9] v níž formuluje své požadavky mj. v oblasti kolektivního vyjednávání a sociálního dialogu, ekonomického řízení a zaměstnanosti, hospodářské a sociální spravedlnosti.

Proto předkládaný materiál ČMKOS obsahuje nejen vizi, která se zabývá tím „co dělat", ale také zcela rovnocennou část, která se zabývá tím „pro koho to dělat". Důrazné a důsledné prosazování tohoto aspektu hospodářské politiky státu se ukazuje jako nezbytné právě v této době. V době, kdy politika vládní koalice ODS-TOP 09-VV/LIDEM ohrožuje zachování alespoň trochu důstojných podmínek pro život milionů občanů a jejich rodin. V době, kdy se nezaměstnaní, chudí, staří, nemocní či invalidní považují za společensky obtížné občany druhé kategorie.

[8] Viz http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3191-3/riskantni-experiment-s-ceskym-skolstvim

[9] Text viz Informace EIT č. 14/2012: http://www.cmkos.cz/evropske-a-mezinarodni-vztahy/evropska-unie/informace-eit-cmkos/informace-eit/3434-3

I. Změna hospodářské politiky ČR podle ČMKOS

Na jednáních tripartity, naposledy v prosinci 2011, vyzvali zaměstnavatelé a odbory vládu, aby začala urychleně pracovat (vzhledem k blížícímu se dalšímu kolu recese) na aktivních prorůstových opatřeních. Zástupci vlády tehdy prohlásili, že vláda tento dokument chystá a že bude k dispozici na počátku roku 2012. V uvedeném termínu se však místo dokumentu zabývajícího se protikrizovou hospodářskou politikou objevil další „Kalouskův balíček". Hospodářská politika vlády se smrštila na představení nových rozpočtových škrtů v roce 2012 a na eliminaci údajných hrozících dalších schodků v letech 2013–2015.[10]

Bezprostředně po uveřejnění tohoto dokumentu ČMKOS deklarovala, že jde ve skutečnosti o přesný opak toho, co sociální partneři požadovali a co koneckonců vláda slíbila. „Opatření obsažená v Kalouskově balíčku a následně vládou schválená v podobě tzv. 16 bodů jsou ve skutečnosti nástrojem na prohloubení ekonomické krize. Škrty a nárůst zdanění spotřeby jsou totiž vražednou kombinací pro ekonomický růst. Tato opatření vlády vyvolávají oprávněné přesvědčení, že zavedou ČR na cestu dalšího poklesu ekonomiky a tím i dalších schodků veřejných rozpočtů".[11]

Přes předchozí sliby vláda dodnes nepředložila žádný aktivní protikrizový plán pro českou ekonomiku. Důvod je zřejmý. Současná vládní koalice je, jak ukazují její dosavadní kroky, ideologicky předpojatá. (Otázkou však je, zda nejde jen o pohodlný postup jak krýt naprostou bezradnost a nekompetentnost v chápání a ovlivňování ekonomických procesů.) Vývoj v předchozích dvou letech jasně ukázal, že není možné se s ní dohodnout na žádném pragmatickém opatření v oblasti hospodářské politiky. I z tohoto důvodu nemá v současné době hlubší smysl zabývat se detailním rozpracováním jednotlivých námi navrhovaných opatření do realizační podoby. Tuto kapitolu je tedy nutno chápat jako určité obecnější vyjádření toho, „o co nám skutečně jde", jako námět k diskusi o dalším směřování české ekonomiky v současném období nástupu dalšího kola hospodářské krize.

1. Analýza vnějších a vnitřních podmínek vývoje české ekonomiky

Poslední údaje o vývoji české ekonomiky naznačují, že ekonomika se dostává do fáze stagnace a poklesu. Nenaplňují se optimistické odhady o tom, že již letošní rok bude znamenat kýžený obrat k růstu HDP.

---

[10] *Viz http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3316-3/cmkos-k-priprave-noveho-kola-asocialnich-reforem-vlady; http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3332-3/zamysleni-nad-navrhy-uprav-statniho-rozpoctu; http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3374-3/analyza-celkova-bilance-reforem-koalice-ods-top09-vv*

[11] *Je jistě pozitivní, že i předseda vlády ČR v nedávné době začal hovořit o tom, že se k rovnováze veřejných financí nelze proškrtat. Zda to však skutečně považuje za nutné, nebo zda jde jen o řečnický obrat nutný k růstu politických preferencí, ukážou až další měsíce. V současných podmínkách můžeme za pozitivní považovat i fakt, že se o prorůstových opatřeních vůbec začíná hovořit. Bohužel vize prorůstových opatření předsedy vlády, spočívající v dalším snížení zdanění korporací (o snížení pojistného o 2 body od roku 2014 bylo rozhodnuto již tzv. daňovou reformou), je naprosto mylná. Je zcela evidentní, že současná koaliční sestava není schopna překročit stín ideologicky předpojatých, neúčinných představ, prezentovaných již před lety v tzv. Modré šanci.*

Naopak – pokles HDP o 0,7 % v prvním čtvrtletí 2012 podle zpřesněného odhadu ČSÚ snad už „vyléčil“ některé české analytiky z úvah, že ekonomika se již vymanila z krize. Ještě před zveřejněním předběžného odhadu, který hovořil o 1 % poklesu, docházeli totiž k názoru, že právě v uplynulém čtvrtletí došlo k růstu HDP o jednu či dvě desetiny bodu. Jako kdyby růst HDP na úrovni desetin procenta – hluboko pod statistickou chybou – mohl znamenat zásadní změnu situace hospodářské krize, v níž se nacházíme…[12]

Skutečnost, že se česká ekonomika znovu dostává na pokraj krize, naznačují i oficiální data – tak např. v červenci 2011 odhadovalo MF ČR pro rok 2012 růst HDP na úrovni 2,5 % ročně. Ve své poslední prognóze ministerstvo hovoří o růstu v letošním roce jen o 0,2 % ročně – pokud vůbec je růst o nepatrné dvě desetiny procenta možno nazvat růstem.

Stejně tak je tomu i v odhadech pro další roky. Původně deklarovaný optimismus pokud jde o hospodářský růst v letech 2013 a 2014, kdy se počítalo se vzestupem o 3,3 % a 3,9 % , střídá velmi opatrný odhad pro rok 2013 – vzestup o 1,3 % a v roce 2014 pak o 2,2 % a teprve v roce 2015 je růst již vyšší – 2,8 %.

V podstatě se tak současné vládní odhady ekonomického růstu v příštích dvou až třech letech pohybují na polovičních a případně ještě nižších hodnotách odhadů z minulého roku. V průběhu uplynulých měsíců tak došlo k podstatné změně v chápání perspektiv současné hospodářské situace, jak je patrné z toho, že se v oficiálních prezentacích připouští možnost dlouhodobé hospodářské stagnace.

Česká ekonomika byla současnou krizí zasažena velmi silně a zatím se nepodařilo obnovit ani dynamiku růstu a zejména nalézt perspektivu dalšího vývoje. Z tohoto pohledu je docela možné, že se naplní úvahy z počátků současné hospodářské krize, že evropská ekonomika a s ní nevyhnutelně i česká ekonomika před sebou mají „ztracenou“ dekádu. Tak je označováno období, kdy tyto ekonomiky nezaznamenají výraznější hospodářský růst a spíše budou nuceny čelit hospodářskému poklesu.

Tyto úvahy jsou v jistém smyslu stále ještě optimistické. Vyhrocení problémů spojených s finančním sektorem – tedy vysoká zadluženost jak států, tak i obyvatelstva – ještě může původní představy o způsobu a rychlosti překonání krize dále korigovat. Ovšem směrem k horšímu.

Nelze totiž přehlížet fakt, že uplynulých třicet či čtyřicet let bylo spojeno ve všech vyspělých zemích nejen s nárůstem státního zadlužení, ale také s nárůstem zadluženosti domácností. Právě těmito úvěry se „doplňovala“ chybějící koupěschopnost spotřebitelů, resp. její pomalý růst (nezapomeňme, že po celé období např. narůstala průměrná úroveň nezaměstnanosti ve vyspělých zemích) tak, aby spotřeba mohla i nadále dynamicky růst. Rostla-li spotřeba, pak nutně rostl i HDP. V bankách se však hromadily dluhy, které pak byly nejrůznějšími finančními deriváty přeměňovány do jiných „bezpečnějších“ bankovních produktů. Tento proces sice na první pohled úspěšně probíhal, ale nic se tím nezměnilo na

---

[12] *Skutečně stojí za to podívat se na úvahy některých analytiků, kteří věští – asi z křišťálové koule – své zcela od reality odtržené úvahy o české ekonomice vystupující již z krize. Za některé tyto úvahy uveďme např. tato vyjádření – „Očekáváme, že HDP se v prvním čtvrtletí letošního roku zvýší o 0,1 procenta mezičtvrtletně s rizikem spíše nahoru,“ uvedl analytik Komerční banky Jiří Škop. I podle analytika UniCredit Bank Pavla Sobíška se HDP v prvním čtvrtletí obrátil do meziročního růstu. „Růst HDP byl ovšem do značné míry důsledkem přestupného roku, který znamenal zvýšení spotřeby,“ dodal. Viz* http://www.novinky.cz/ekonomika/267418-ceska-ekonomika-se-dostala-z-recese-tvrdi-analytici.html?ref=boxF

podstatě toho, že dluhy jsou v bankovních bilancích stále přítomny a že bude nutné je „nějak“ v budoucnu řešit.

V současnosti se veřejně řeší dluhy států, které si půjčovaly, resp. bylo jim půjčováno na další rozvoj. I když na průběh, resp. příčiny tohoto vývoje existují různé pohledy, byl nárůst státních dluhů v podstatě nevyhnutelný, protože byl stejného druhu jako nárůst dluhu obyvatelstva.

Ekonomický systém, který zde v současnosti funguje, nemůže pracovat bez doplňování chybějících prostředků k profinancování potřeb společnosti jinak než na základě soustavného půjčování, případně emise peněz.

Důvod je jediný: rostoucí polarizace bohatství ve společnosti, kdy část společnosti velmi rychle bohatne a větší část společnosti rychle – zdůrazněme relativně – chudne. Přitom toto chudnutí populace se projevuje především v tom, že na stále rostoucí počet obyvatel připadá stále menší část společenského bohatství. Jde o zmenšování jejich podílu, kdy sice bohatství i této části společnosti jako celku roste –na jednoho občana v průměru připadá více než v minulosti v absolutním vyjádření. Ovšem bohatství roste pomaleji než té bohatší části, a proto se jejich podíl na celku zmenšuje. Tudíž i přes růst bohatství narůstá absolutní a relativní rozdíl mezi skupinami bohatších a chudších občanů a tento rozdíl je přirozeně pociťován i individuálně.

Tento proces vyvolává nutnost vytvářet dodatečně prostředky pro chudší část společnosti jako záruku toho, že nebude docházet k nárůstu vnitřního napětí ve společnosti. Chudší část společnosti tak bude moci spotřebovávat – na základě růstu státního dluhu vytvářejícího dodatečná pracovní místa či sociální dávky pro ty, které nárůst produktivity, resp. ziskovosti vytěsnil z trhu práce.

Tyto skutečnosti budou mít zcela nesporný vliv na další směřování a vývoj české ekonomiky jak pro nejbližší období, tak zejména v dlouhodobém horizontu. Nutnost řešit tyto problémy soudobé tržní ekonomiky v Evropě a v ostatních vyspělých zemích nepochybně povede k tomu, že vnější podmínky pro rozvoj české ekonomiky v horizontu nejbližších deseti let nebudou zcela určitě příznivé. Rozhodně nelze v nejbližších deseti letech počítat s rychlým návratem do růstové dynamiky HDP v předkrizovém období.

Budou-li pokračovat snahy o řešení dluhové krize především cestou škrtů, a tedy omezením výdajů státu, pak bude nevyhnutelně docházet k redukci vnitřní poptávky – tedy investic a soukromé či vládní spotřeby. Tyto složky ve všech vyspělých zemích tvoří více než tři čtvrtiny HDP a jejich zpomalení se projeví jak ve stagnaci, tak případně i v poklesu HDP.

Specifikem zemí EU je také vysoký podíl vzájemného obchodu uvnitř EU. Ve vyspělých zemích to představuje bezmála dvě třetiny jejich exportu. V ČR je tento podíl extrémně vysoký – 83 % je podíl vývozu do EU v roce 2011, což dále možnosti růstu českého zahraničního obchodu omezuje ve smyslu možnosti přechodu na jiné trhy, které nemusejí být zasaženy krizí. Pro českou ekonomiku to platí i přesto, že část jejího exportu bezpochyby tvoří komponenty, které jsou součástí exportu jiných zemí a mohou tedy směřovat mimo trhy EU.

Bude-li ovšem stagnovat, či dokonce klesat vnitřní poptávka zemí EU, pak budou i možnosti rozvoje vzájemného obchodu omezeny a zpomalení růstu ekonomik je nevyhnutelné. Nakonec tento všeobecný pokles dolehne i na ekonomiky s největším exportem – tedy na Německo, Francii, Velkou Británii a Itálii.

Z toho důvodu lze považovat za opodstatněné obavy, že razantní rozpočtové škrty, které mají v úmyslu provádět největší evropské ekonomiky, dnes vytvářejí reálné nebezpečí, že těmito škrty bude vyvoláno nové zpomalení hospodářského růstu v EU.

Přitom výsledky politiky rozsáhlých rozpočtových škrtů začínají být velmi markantní. Velmi výrazně se to projevuje v Řecku, které je k nim nuceno tlakem EU. Oproti roku 2007 bude v letošním roce řecký HDP minimálně o 18 % nižší (podle současných oficiálních dat – ovšem některé odhady hovoří o poklesu o 25 %, což už je rozměr hospodářské katastrofy). A co je alarmující – není jasné, zda se v letošním roce pokles hospodářského růstu zastaví, anebo bude pokračovat dále. Pokud bude politika škrtů pokračovat, potom je pokračování poklesu zaručeno.[13]

Kdy a na jaké úrovni se tento pokles zastaví, o tom lze dnes jen spekulovat. Je totiž nutno připustit, že většina takových odhadů je v podstatě konstruována na bázi „chtěné" budoucnosti. Proto také počítají s obratem k růstu již v příštím roce, aniž by k tomu byly nějaké zřetelné důvody, např. začala růst vnitřní poptávka, soukromá spotřeba apod. Předpokládat, že ekonomika se po déletrvajícím poklesu najednou ve svém pohybu obrátí – při nesporné setrvačnosti trendů – to je velmi odvážná úvaha.

K tomu je vhodné dodat ještě další skutečnost – pokles ekonomického růstu vede k vzestupu masové nezaměstnanosti a tedy ve svých důsledcích i k dalšímu prohloubení bankovní krize. Bezpochyby v každé zemi EU existuje nemalá zadluženost obyvatelstva a chybějící příjmy nezaměstnaného obyvatelstva povedou k nesplácení těchto úvěrů. Zpochybní se tak důvěryhodnost bank, zda budou schopny dostat půjčené peníze zpět. Bankovní krize, kterou takový vývoj vyvolá, pak bude generována vnitřními příčinami – na rozdíl od minulosti, kdy byla zpochybněna schopnost splátek zahraničních úvěrů.

Jaký může být vývoj v zemi, kde je více než pětina práceschopné populace bez práce, jako je tomu ve Španělsku či Řecku (přitom nezaměstnanost v mladší části populace je ještě vyšší)? Rozměr nezaměstnanosti v těchto zemích již překračuje rozměry velké krize z 30. let a žádné efektivní řešení zatím na stole není.

Zatím stále ještě v části Evropy převládá názor, že je nutno v politice škrtů pokračovat a případně ji zintenzívnit a že takový postup je účinnější a vede k hospodářské prosperitě. Také proto lze očekávat – pokud nedojde ke změně hospodářské politiky – že tento scénář, resp. tomu podobný vývoj v příštím období zasáhne s různou intenzitou většinu členských zemí EU.

Pokračování politiky škrtů a omezování rozpočtových výdajů nemůže vést v dlouhodobém horizontu k jiným důsledkům, než je pokles hospodářské aktivity v členských zemích EU a k omezení jejich vzájemných hospodářských vztahů.

Není jistě dobré rýsovat katastrofické scénáře dalšího hospodářského vývoje. Ovšem je zcela nepochybné, že je nutno se vyvarovat možnosti, že by se budoucí vývoj ekonomik i v dalších evropských zemích mohl ubírat tímto směrem.

Proto je zcela na místě úvaha, zda pokračovat v politice razantních rozpočtových škrtů, které vyvolávají taková rizika a mohou dále prohloubit zranitelnost a nerovnováhu ekonomik. Pokračování v politice škrtů, která vede k těmto důsledkům, skýtá ještě další nebezpečí. Je jím v prvé řadě možnost přenosu hospodářských problémů některých zemí na ostatní, které nemusejí být zatím v takové míře krizí zasaženy, s ohledem na podstatně větší propojenost ekonomik než kdykoli v minulosti.

---

[13] Viz http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3437-3/analyza-financni-krize-a-socialni-upadek-v-recku

Evropská ekonomika, jíž je česká nedílnou součástí a – jak se ukazuje – v míře vyšší než je obvyklé, tak potřebuje především najít kompromis mezi politikou škrtů a politikou podpory hospodářského růstu. To je mimořádně důležité i v české hospodářské politice.

Je nutno si také připomenout ještě jeden fakt, který zpravidla uniká v úvahách o růstu HDP v ČR. Ani v roce 2012 nedojde k překonání úrovně tvorby HDP z roku 2008. Přitom předkrizové úrovně se podařilo dosáhnout ve všech sousedních zemích – v Polsku, Slovensku, Německu a Rakousku již v roce 2011. Mezinárodní pozice ČR v rámci zemí EU-27 se v předchozích třech letech výrazně zhoršila. I to je výsledek bezradné hospodářské politiky „rozpočtově odpovědné" vlády.[14]

Tento trend pokračuje i v letošním roce. Zatímco všichni sousedé České republiky zaznamenali v I. čtvrtletí ekonomický růst (Německo 1,2 %, Rakousko 0,7 %, Polsko 3,8 %, Slovensko 3,2 %) Česká republika zaznamenala ekonomický pokles -0,7 %. Tím se fakticky připojila k zemím, na které nejvíce dopadá ekonomická krize (proti které nás vláda údajně svými kroky brání).

Česká ekonomika bude mít za sebou celkem 4 roky krize, kdy nebyla schopna překonat předkrizovou úroveň HDP a nemá šanci ji s touto vládní politikou překonat ani letos. Byla to totiž především vládní politika „předávkované" restrikce (a ne tolikrát používané vnější faktory), která přivolala na českou ekonomiku další vlnu krize a která v následujícím období bude velmi negativně ovlivňovat její hloubku.

Hospodářská politika současné vlády nevyhnutelně směřuje k prohloubení současných problémů. Hlavním problémem české ekonomiky současnosti není aktuální velikost ročního deficitu rozpočtu, a dokonce ani podíl celkového dluhu na HDP. V tom je česká ekonomika v daleko lepší pozici než ostatní země.

Problémem je to, že všechny kroky současné vlády směřují k prohloubení těchto deficitů. To je patrné především v tom, že vláda usiluje o snížení deficitů rozpočtu způsobem, kterým ve skutečnosti takový deficit stimuluje. Rozdílný postup české vlády – oproti vládám vyspělých evropských zemí – spočívá v tom, tyto vlády se především soustřeďují na zvýšení efektivnosti stávajícího daňového systému a usilují o odstranění všech možností daňových úniků. Právě na to česká vláda rezignuje a snaží se dosáhnout potřebného daňového inkasa trvalým zvyšováním sazby DPH a na tuto daň a na spotřební daně přesouvá těžiště daňového inkasa.

Stejně tak vytváří deficit v oblasti veřejného zdravotního a důchodového pojištění snižováním sazeb těchto daní pod falešnou záminkou, že tím sníží cenu práce a zvýší konkurenceschopnost českých výrobců. A chybějící zdroje na krytí potřeb těchto fondů doplňuje rostoucí spoluúčastí občanů.

Bohužel nejde o žádnou obecnou, hypotetickou úvahu. Již nyní se česká ekonomika zjevně nachází na počátku sestupné spirály ekonomického růstu se všemi doprovodnými negativními rysy pro negativní vývoj veřejných financí:

Schválený státní rozpočet počítal pro rok 2012 (při odhadu reálného růstu HDP o 2,5 % a nominálního o 5,2 %) se schodkem 105 mld. Kč.[15] ***To znamená oproti skutečnosti***

---

[14] *Výrazný ekonomický pokles v ČR byl způsoben prudkým snížením objemu investic (mezi roky 2008 až 2011 na 87,6 %) a poklesem spotřeby domácností. Ještě hlubšímu propadu ekonomiky zabránil rychleji rostoucí vývoz, který se v uvedeném tříletém období zvýšil o 16,3 % při růstu dovozu o 10,3 %. Mezinárodní pozice ČR v rámci zemí EU-27 se v uvedeném období výrazně zhoršila.*

[15] http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3165-3/stanovisko-cmkos-k-navrhu-statniho-rozpoctu-na-rok-2012-a-vyhled-ekonomiky-na-pristi-rok

HDP České republiky ve s.c. 2008-2011 (2008 = 100)

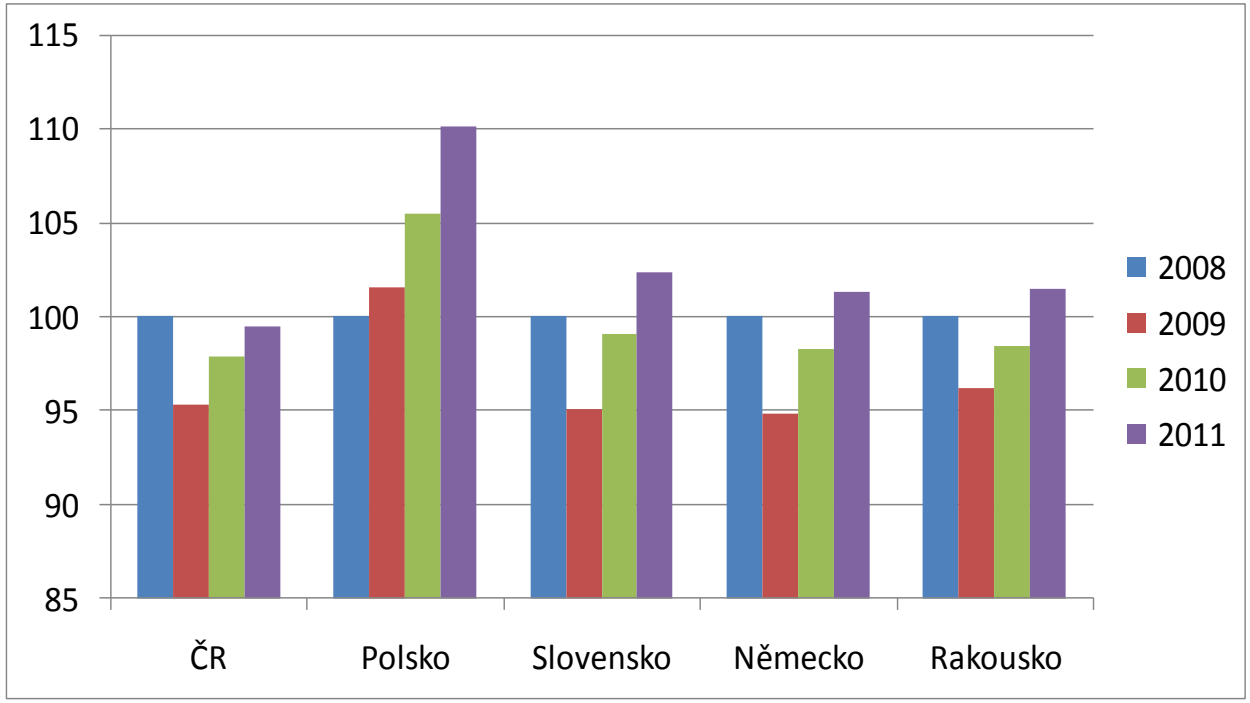

Zdroj: Eurostat

roku 2011 snížení deficitu o 37 mld. Kč. Snížení odhadu vývoje ekonomiky na počátku letošního roku zhruba na nulu (reálný HDP 0,2 %, nominální 2,2 %) vyvolalo nutnost, pokud má být zachován schválený schodek, eliminovat dodatečný deficit. Vláda přijala v únoru dodatečné škrty ve státním rozpočtu v rozsahu 24 mld. Kč.[16] Tím se meziročně snížila poptávku již o 61 mld. Kč.

Nicméně ani to, jak ukazuje vývoj plnění státního rozpočtu za leden až květen, nebude pro naplnění plánovaného schodku stačit. I přes zmíněnou únorovou restrikci totiž dosáhl deficit státního rozpočtu za leden až květen hodnoty -79 mld. Kč a je oproti alikvótě rozpočtu vyšší o 35 mld. Kč. Čili za prvních pět měsíců letošního roku byl plánovaný deficit naplněn již ze 75 %. I vývoj v jednotlivých daňových okruzích dává tušit, že deficit SR bude za letošní rok bez dalších dodatečných škrtů vyšší minimálně o 20–25 mld. Kč.

Obzvláště varovný je vývoj v oblasti DPH. Inkaso této daně, kterou lze považovat za reformní „vlajkovou loď" vládní koalice, je za prvých pět měsíců nižší oproti skutečnosti minulého roku o 2,3 mld. Kč! A to za situace, kdy došlo ke zvýšení snížené sazby DPH o 4 procentní body! Zvýšení snížené sazby výrazným způsobem zvýšilo spotřebitelské ceny základních životních potřeb, ale státní rozpočet na této dani vybral méně než loni! To je ve skutečnosti naprosté fiasko rozpočtové politiky této vlády. Rozpočet předpokládal, že ze zvýšené DPH zinkasuje navíc cca 23 mld. Kč (za pět měsíců necelých 10 mld. Kč, nezinkasoval nic). Naopak – zvýšení cen a jasný pokles spotřeby obyvatelstva přinesly do státní pokladny méně peněz než v minulém roce. Občan – spotřebitel dal jasně najevo, co si o těchto ekonomických eskamotážích současné koalice myslí….

Deficit rozpočtu však může a velmi pravděpodobně i bude vyšší o další desítky miliard korun z titulu zastavení plateb z EU. (Státní rozpočet počítá celkem se 135 mld. příjmů z EU.)

Pokud by vláda i nadále trvala na deficitu 105 mld. Kč, muselo by dojít k dalším škrtům v rozsahu minimálně 20–25 mld. Kč (bez vlivu plateb z EU) ještě v letošním roce. Celkově by se tedy z roku na rok z titulu „snižování schodků" snížila vnitřní poptávka minimálně o 80–85 mld. Kč, které by nebyly ze státního rozpočtu vydány. Toto snížení poptávky reprezentuje proti roku 2011 pokles HDP cca o 2 %. (Což ovšem zase reprezentuje pokles inkasa veřejných rozpočtů o cca 40 mld. Kč a tak dále…)

2. Krátkodobá opatření

ČMKOS si uvědomuje složitost současné hospodářské situace, vychází z toho, že je nutno do jejího nepříznivého vývoje zasáhnout neprodleně. Nedomnívá se, že by vše, co se v ekonomice odehrává, bylo námi neovlivnitelné či jednou provždy dané. Naopak je přesvědčena, že aktivní hospodářskou politikou lze dosáhnout mnoha korekcí současného vývoje a tento vývoj lze nasměrovat tak, aby dopady na životní úroveň obyvatelstva byly co nejmenší a aby se také konkurenční schopnost českých výrobců zvyšovala odpovídajícím způsobem.

Vycházíme z toho, že je nutno pracovat a přijmout dvě základní kategorie opatření – krátkodobá a dlouhodobá.

Toto rozdělení ovšem nevyjadřuje dobu působení těchto opatření, ale skutečnost, že tato opatření lze prosadit a jejich efekt realizovat již v nejkratší době. Z této definice pak

---

[16] *Tento nižší odhad MF ČR reprezentuje „ztrátu" tvorby HDP až o cca 110 mld. a celkových příjmů veřejných rozpočtů o 35–37 mld. Kč.*

vyplývá, že jde především o opatření ve finančních nástrojích, které lze realizovat změnou příslušných vyhlášek či zákonů a jejichž efekt nastane velmi rychle.

Dlouhodobá opatření pak – naproti tomu – vyžadují změnu ve struktuře ekonomiky, v růstu její konkurenceschopnosti, ve změně její vývozní orientace apod. a takový efekt se může dostavit až v delším časovém horizontu. Jeho dosažení je také náročnější z hlediska použitých zdrojů a vyžaduje principiální změny v reálné ekonomice a její výkonnosti.

Je také nesporné, že obě skupiny opatření jsou vzájemně propojeny a podmíněny. Redukovat je pouze na líbivá hesla o rozpočtové odpovědnosti či boji s korupcí a reálně se uchylovat pouze k proklamacím a nekonat zásadní kroky k jejímu vymýcení sice možné je. Ve svých důsledcích však tyto proklamace vedou jen k pokračování současné stagnace, marasmu a dalšímu bloudění po cestách, které nevedou k výkonné ekonomice vyspělých evropských zemí, jak je známe zejména ze Skandinávie, ale směrem přesně opačným.

2.1 Začít skutečně bojovat proti korupci

Toto je zásadní opatření, které musí předcházet jakýmkoli dalším opatřením, nejen proti ní. Korupce je ve skutečnosti jen špičkou ledovce, jedním z chapadel mnohovrstevnatého systému, který má různé názvy – nejčastěji stínová ekonomika. Součástí „boje proti korupci“ proto musí být stejně intenzivní boj i proti organizovanému zločinu, daňovým únikům, praní špinavých peněz, práci načerno, tj. boj proti negativním společensko-ekonomickým jevům. Bez tohoto opatření, předsunutého před všechna opatření v ekonomické a sociální oblasti, nelze ve skutečnosti zaručit efektivnost a účinnost přijímaných opatření hospodářské politiky.

Negativní jevy se v české ekonomice rozrostly do takové míry, že podkopávají fungování tržních principů, rovnost pravidel a ve svém důsledku i rozhodování tržních subjektů. Masivní daňové úniky erodují integritu daňového systému, odlivem prostředků z oficiální do neoficiální ekonomiky destruují ekonomiku státu, především finanční systém. V těchto podmínkách je obtížné dosáhnout a trvale udržet makroekonomickou stabilitu.

Plíživá korupce, rozmach daňových úniků, všeobecné okrádání, stále nové a nové korupční skandály, zasahující až do nejvyšších pater politiky, nedodržování dohod, to vše narušuje stabilitu, efektivnost a hlavně důvěryhodnost institucí, právního systému i systému celé společnosti.

Do formálního i neformálního pletiva společenských vztahů české společnosti se evidentně zakládají změny, které mají téměř nevratný charakter, a poté, co se pod vlivem nátlakových skupin postupně institucionalizují, tedy stávají se součástí denního života občanů a firem, pak zcela zákonitě narušují základní pilíře fungování státu a demokratického zřízení. Růst korupce jako jednoho z nejvýraznějších projevů stínové ekonomiky odrazuje vstup zahraničního kapitálu a naopak přitahuje vstup peněžních prostředků (a vlivu) mafií a kriminálních organizací. Následkem je deformace trhů a celkově nižší efektivnost. Je naprosto nezbytné vedle boje proti korupci zpracovat a s tímto dokumentem propojit akční plán boje proti daňovým únikům, praní špinavých peněz, práci načerno a dalším negativním ekonomickým jevům.

Z hlediska krátkodobých opatření je jednoznačnou prioritou a zcela neopominutelnou součástí tohoto plánu (a zároveň jedním z klíčových opatření v boji proti chudobě) i ***boj proti lichvě a lichvářům.***

I v tomto případě jde o problém, který je dlouhodobě znám a který stojí zcela mimo pozornost oficiální hospodářské politiky. Přitom s lichvou je spojen i další tíživý problém –

exekuce a chování (v mnoha případech ovšem doslova řádění) exekutorů, pro které nelze najít žádné ospravedlnění. I v tomto případě jde o výrazné selhání státu, který není schopen stanovit a zejména kontrolovat pravidla. Přitom svévoli exekutorů byly vystaveny desetitisíce lidí zcela neoprávněně a někteří z nich se dostali až na pokraj své další existence. Přitom zcela stranou zůstává i to, jakým způsobem a jaký objem majetku prochází prováděnými exekucemi. Řešení korupce je také známo: znemožnit legalizaci korupčních příjmů – tedy majetková přiznání, majetkové daně – především daň z dědictví (povinnou registraci děděného majetku s prohibitivní sankcí při dodatečně nově „objeveném majetku“) a zavedení kontrolních pokladen s fiskální pamětí.

Lichvu lze omezit celkem jednoduchou úpravou, např. že úroky z úvěrů včetně poplatků nesmí převýšit např. pětinásobek oficiálního indexu inflace spotřebitelských cen, resp. sazby stanovené příslušných regulátorem – např. MF ČR ve spolupráci s ČNB. A k potírání lichvy je nutno vytvořit odpovídající aparát např. v ČNB, která zajišťuje regulaci finančních trhů.

Další opatření potlačující korupci je mnohokrát připomínané, ale vždy sabotované – ***zakázat anonymní akcie na majitele.***

2.2 Redefinovat fiskální cíl České republiky

Pro nejbližší dva tři roky je nutné stabilizovat deficit státního rozpočtu na úrovni 110 až 120 mld., tedy nepokračovat zatím v dalším snižování schodku. Ekonomika může s takovým schodkem žít ještě několik let – dokud by se nepodařilo zlepšit celkovou hospodářskou situaci v Evropě. Při schodku kolem 115 mld. se relativní schodek státního rozpočtu bude pohybovat kolem 3 % HDP, a to je vzhledem k výchozí úrovni zadlužení přijatelné.

Se snižováním schodku pokračovat až po nastartování ekonomického růstu. Současný tlak na prudké snižování rozpočtových deficitů v období ekonomické stagnace vede ke stagnaci a k pravděpodobnému výraznému poklesu HDP a to vyvolá další dodatečné deficity veřejných výdajů. Vzhledem k aktuálnímu vývoji veřejných financí (viz předchozí část) se ukazuje, že i stabilizace rozpočtových deficitů navrhovaná odbory je ve skutečnosti výrazně ambiciózní a je podmíněna přijetím řady aktivních opatření (viz dále).

2.3 Zastavit „reformy“ destruující veřejné rozpočty

Tyto takzvané reformy nepomáhají ani občanům České republiky, ani veřejným financím. V zájmu zastavení dalšího zadlužování státu je třeba neprodleně zastavit důchodovou reformu, která má z veřejných financí vyčerpat ve prospěch soukromých fondů cca 20 mld. Kč ročně, a daňovou reformu, která bude veřejné finance stát také 20 mld. Kč

ročně.[17] Dále je naprosto nezbytné zastavit zdravotní reformu především v té části, která představuje přesun cca 15 mld. Kč na spoluúčast pacientů.[18]

2.4 Opatření na posílení příjmů státního rozpočtu

Je nezbytné urychleně přijmout opatření na posílení příjmů státního rozpočtu. V prvé řadě jde o opatření na zlepšení výběru daní. Je naprosto nezbytné plošně zavést kontrolní ***pokladny s fiskální pamětí.*** Ve výběru DPH podle našich propočtů ročně uniká 10 až 15 mld. Kč z toho titulu, že celý sektor malých (ovšem nikoli jen jich) obchodních firem včetně řemesel nemá dostatečnou evidenci tržeb. Se snižováním hranice pro povinnou registraci DPH se tento problém stále zvyšuje.

Jde především o celou síť obchodů (např. vietnamská a čínská diaspora dnes ovládá kolem poloviny počtu malých smíšených obchodů v zemi), které zcela běžně nakupují v obchodních řetězcích zboží, které dále prodávají se svojí přirážkou, z níž se již neodvádí žádná DPH. Objem tržeb (bez DPH), které procházejí přes tyto obchody, se odhaduje na 350 až 400 mld. – podle oficiálních čísel – a minimálně 50 až 70 mld. bude obrat, který není nikde evidován.[19] V dané situaci je zavedení účinné registrace tržeb – pomocí např. registračních pokladen – základním krokem, který by vláda měla v nejbližší době učinit.[20] Zvláště v situaci, kdy po jejich zavedení velmi intenzivně volají především zástupci podnikatelských kruhů (především v obchodě). Toto opatření totiž mimo jiné také „narovná“ podmínky pro podnikání – kdo podniká poctivě nebude znevýhodněn oproti těm, kteří „šidí“.[21]

Přitom nejde jen o evidenci DPH, resp. celkových tržeb. Ruku v ruce s tím je to také evidence celkových příjmů a tedy placení daně z příjmu a také – v případě malých firem – placení sociálního a zdravotního pojištění. Celkový efekt zavedení kontrolních pokladen je tak daleko širší a přesahuje prostou evidenci DPH. Je to v současnosti základní krok k narovnání podnikatelského prostředí.

Celkový efekt, který může přinést povinné zavedení kontrolních pokladen s fiskální pamětí veřejným financím, by se tak mohl vyšplhat minimálně na 20 mld. Kč ročně.

Zrušit pro podnikatele možnost nakupovat osobní vozy bez DPH. To je obecně zneužíváno k nákupu těchto aut pro osobní účely a toto osvobození od placení DPH nemá

---

[17] *Zde mluvíme o Parlamentem schválené daňové reformě, která má platit od roku 2014. Pokud se uskuteční daňová opatření obsažená v tzv. 16 bodech, sníží se – ovšem pouze na přechodnou dobu – tento dopad zhruba o 8 mld. Kč ročně. Také proto by se tato „reforma“ měla zastavit.*

[18] *Co se týče důchodové a zdravotní reformy, je nutno poukázat ještě na jednu velmi vážnou skutečnost – obě tyto reformy dříve či později totiž vyústí do finančních a majetkových transferů směrovaných ve prospěch soukromých firem. Jejich případná pozdější náprava bude sice možná, ale velmi obtížná a nákladná. (Tyto reformy totiž budou „stabilizovány“ hrozbami vysokých sankcí a arbitráží.)*

[19] *Skutečná – prověřitelná – evidence velikosti tržeb však není vyžadována v žádném subjektu - plátci DPH.*

[20] *Neexistence kontrolních pokladen s fiskální pamětí podle některých známek však svádí i „velké prodejce“ k manipulaci s elektronickými systémy a k vyvádění části tržeb mimo účetní a daňovou evidenci ČR.*

[21] *Zde je nutno poznamenat, že zavedení kontrolních pokladen s fiskální pamětí musí být doprovázeno ještě dalšími legislativními úpravami. Především povinností při každé platbě vydat pokladní účtenku a dále pak povinnost využívat obsah fiskální paměti při finanční kontrole.*

žádný ekonomický smysl a také není nikde ve vyspělých zemích a v takovém rozsahu jako v ČR využíváno. Celkový únik DPH jen na tomto prodeji aut je ročně kolem 5–6 mld. Kč.[22]

Opatřením s mimořádným dopadem by také byla kombinace – ***zvýšení sazby daně z příjmů právnických osob o 1 až 2 body s podstatnou redukcí výjimek***, které snižují základ daně z příjmů. Pokud by se podařilo tímto krokem zvýšit efektivní sazbu této daně o dva až tři body, což by mělo být minimum, pak by to bylo dalších nejméně 15 mld. Kč.

Je nutno také zvážit ***zavedení diferencovaných majetkových daní.*** Ve srovnání se situací ve vyspělých zemích je sotva pochopitelná neexistence dědických daní pro nejmajetnější skupiny. Rozsáhlé osvobození této skupiny od daně dědické (neobvyklé v evropském i světovém srovnání) je také jedním z významných kanálů jak zlegalizovat nelegální příjmy. Její úprava by proto byla významným příspěvkem v boji proti korupci.

Jako první by proto mělo dojít v oblasti daně dědické k redefinici dědiců ve druhé a třetí dědické skupině (II. skupina – osoby v pobočné příbuzenské linii; III. Skupina – ostatní fyzické a právnické osoby) po vzoru evropských vyspělých zemí. Dále by mělo dojít ke zprogresivnění majetkových daní. Samozřejmě při stanovení takového objemu nezdanitelného majetku, aby tento krok, směřující v prvé řadě ke zdanění velkých majetků, nebyl zneužit k dodatečnému nárůstu plošného zdanění občanů, kteří si majetek pořídili z nízkých a středních příjmů. Výnosy majetkových daní včetně z nemovitostí by mohly být minimálně o 15 mld. vyšší atd.

V souhrnu by tak bylo možné zvýšit daňové inkaso, aniž by došlo k výrazným dopadům do životní úrovně obyvatelstva nebo k růstu životních nákladů, minimálně **o 55–60 mld.** Vláda však zjevně takovou cestou jít nehodlá. Její sociální a voličská základna je jinde než v zaměstnancích a dolních deseti milionech…

3. Náměty dlouhodobých opatření

Podstatou těchto opatření je především formulace ***jasné a zřetelné prorůstové hospodářské politiky.*** V dlouhodobém horizontu je jejím cílem zejména posílení schopnosti ekonomiky reagovat na změny v hospodářském cyklu a tedy především zvýšení produkční schopnosti ekonomiky, zvýšení podílu kvalifikované práce, podílu produkce náročné na kvalifikaci, výzkum a vývoj. Jde tedy ***o zvýšení konkurenceschopnosti na základě kvalifikované práce, nikoli co nejlacinější práce a nízkých mezd, jak to stále navrhuje vláda.***[23]

3.1 Nastolit pořádek v oblasti veřejných financí

Na straně příjmů: Tato opatření lze shrnout do požadavku změnit strukturu daňového systému a posílit přímé daně, daně majetkové a zavést daňovou progresi. O tom, jak hluboké budou tyto naprosto nezbytné změny (např. výše sazeb apod.), však nemá v současnosti cenu diskutovat minimálně do té doby, než bude zrealizována „nultá etapa“ daňové reformy.

[22] Viz http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/1987-3/o-jedne-sleve-na-dph
[23] Viz http://www.cmkos.cz/studie-ekonomicke-analyzy-prognozy/3113-3/nad-strategii-mezinarodni-konkurenceschopnosti-cr

Tato výchozí „nultá etapa“, která se nezabývá ničím jiným než nastolením pořádku v daňovém systému a zajištěním elementární daňové spravedlnosti pro všechny daňové poplatníky, ***by měla především obsahovat***:

- *zásadní zrovnoprávnění všech daňových subjektů* (např. řešit problém ve zdanění mezi OSVČ a zaměstnanci),

- *řádné posouzení a případné odstranění velkého rozsahu nejrůznějších výjimek*, slev a úlev v jednotlivých daňových okruzích, o kterých nikdo ani neví, proč v jednotlivých daňových okruzích dnes ještě vůbec jsou a jakou společenskou funkci plní, či by měly plnit. Posoudit, zda opravdu vyjadřují celospolečenský zájem, nebo jen zájem úzkých lobbistických skupin.

- *řešení problémů spojených se zneužíváním vnitrokoncernových (transferových) cen* a poskytováním služeb uvnitř skupiny za účelem daňové optimalizace,

- *vypracování a realizace komplexního programu boje proti stínové ekonomice*, práci načerno a s nimi spojených daňových úniků. Je nutno připravit a spustit soustavnou kampaň směřující proti daňovým únikům (a dalším negativním ekonomickým jevům), a to nejen v ČR, ale i v daňových rájích; zásadním způsobem posílit boj proti práci načerno a dalším nelegálním aktivitám (např. tzv. švarcsystém), ohrožujícím stabilitu veřejných financí (v prvé řadě pojistných fondů).[24]

Na straně výdajů je nutno provést podrobný audit všech výdajových položek všech částí veřejných financí a na základě tohoto auditu a zvolených priorit uvážlivě redukovat výdajovou stranu rozpočtů – ne však plošně, ale podle jednotlivých položek.

Před jakýmikoli zásahy důkladně zmapovat, co ve skutečnosti z jednotlivých rozpočtů platí, zda nám nejrůznějšími „nedotaženými kohoutky“ pramínky a prameny neunikají tolik potřebné veřejné zdroje na projekty a výdaje, které měly být už dávno zrušeny. Bude velmi překvapující zjistit, co se za nenápadnými tituly skrývá peněz a kdo je na ně všechno napojen. I na výdajové straně veřejných financí tedy nejde o nic jiného než o nastolení elementárních pravidel efektivnosti – a v některých částech dokonce jen o nastolení pořádku.[25] To se týká také mzdových výdajů placených z veřejných zdrojů – nepřiměřené odměny úředníků a jejich audit. Daňový poplatník má právo znát, k jakým účelům jsou použity jeho peníze.

3.2 Zvýšit efektivnost a výkonnost české ekonomiky

Těžištěm dlouhodobých opatření v reálné ekonomice je především zvýšení efektivnosti a výkonnosti české ekonomiky. Jde také o obnovení jejího postavení jako dodavatele vyspělých technologií na mezinárodním trhu.

V prvé řadě však jde především o zahájení širší diskuse mezi představiteli českých firem, profesních svazů, odborů a dalšími zájemci o budoucnost české společnosti a české ekonomiky a o místo českého státu, resp. společnosti a ekonomiky ve sjednocující se Evropě

---

[24] *Je naprosto nezbytné, aby tento plán byl společným plánem vlády a sociálních partnerů. Na vytvoření tohoto plánu je ČMKOS připravena se aktivně podílet.*

[25] *Před několika lety přijatá novela zákona o rozpočtových pravidlech, a v té době z ní pramenící výrazné nárůsty rezervních fondů jednotlivých ministerstev v řádu desítek miliard Kč, zcela jasně ukázala, že rozpočty celé řady resortů jsou velmi plýtvavé a celý rozpočtový proces je velmi špatně plánován a řízen.*

a evropské ekonomice. Taková diskuse dosud v české společnosti neproběhla, nebo se těchto témat dotýká jen okrajově.

Jednotlivé dokumenty nazývané dílčími strategiemi, které čas od času vytvářejí některé vládní instituce, nemohou takovou úlohu splnit. Jsou především vyjádřením zájmu příslušných institucí „uhájit“ své kompetence a nezřídka jsou ideologicky předpojaté – zcela bez respektování názorů sociálních partnerů. Proto považujeme za mimořádně důležité zahájit debatu k takovým tématům a najít novou trajektorii pohybu české ekonomiky pro příští desetiletí.

V souvislosti s dlouhodobými opatřeními vidíme možné náměty takto:

- ***podstatně zvýšit podporu technickému školství*** – od učňovských škol přes střední technické školy až po vysoké školy. Nedostatek kvalitně vyškolených a připravených absolventů VŠ technického směru, který pociťují české firmy, začíná být významnou bariérou jejich rozvoje. Výrazná podpora učňovskému školství – nedostatek kvalifikovaných řemeslníků je bariérou pro další rozvoj služeb apod. Restrukturalizaci školství směrem k vyšší podpoře reálné ekonomiky považujeme za mimořádně naléhavé;

- ***podstatně zvýšit podporu výzkumu a vývoje*** s cílem zvýšit podíl vývozu technologií v českém exportu a roli českých firem jako finálních – generálních – dodavatelů velkých investičních celků – elektrárny, potravinářské technologie, chemie. Jde zejména o zvýšení tohoto vývozu na trhy rozvíjejících se ekonomik, tedy také tam, kde v minulosti české firmy byly přítomny – na trh rozvojových zemích – země BRICS a SNG;

- ***k podpoře exportu českých technologií na tyto trhy založit státní exportní společnost,*** která by zajišťovala komplexní vývoz s garancí státu – pro země se státně řízenou ekonomikou to má velký význam;

- ***ke zvýšení podílu výzkumu a vývoje,*** koordinovat rozvoj vědeckotechnických parků a inovačních center – do rozvoje vědy a výzkumu směrovat výrazný příliv peněz – především změnit dosavadní způsob jeho řízení a podstatně ho zefektivnit;

- ***zcela změnit dosavadní podporu českého zemědělství*** s cílem zvýšit podíl tuzemských potravin na spotřebě na 80–90 %: týká se masa, zeleniny, ovoce, mléka. Otázka soběstačnosti ve výrobě potravin se v příštích letech stává klíčovou pro bezpečnost státu. Rozvoj zemědělství chápat jako zdroj pro oživení venkovského prostoru a tvorbu pracovních příležitostí na venkově. K tomu podpořit rozvoj družstevního hnutí – sdružování výrobců – jako protiváhy odbytovým monopolům a obchodním řetězcům a možného zdroje regionalizace výroby (využití místních zdrojů);

- ***podpořit rozvoj nájemního bydlení*** – výstavba nejméně 50 tis. bytů v nájemním bydlení se sníženým nájemným tak, že bude např. pozemek vykoupen se slevou, resp. za limitovanou cenu a nájemné bude stanoveno jen nákladově a se závazkem, že bude zachováno po dobu dvaceti nebo třiceti let (podobné systémy s nižším nájemným fungují v západní Evropě, např. ve Francii). Výrazně rozvinout zateplování budov;

- ***rozvinout některé infrastrukturní projekty:***

- podpořit dostavbu 3. a 4. bloku JETE. Schválit Státní energetickou koncepci, která zajistí vysokou energetickou a surovinovou efektivnost využití výchozích surovin a zajistí dostatek hnědého uhlí zejména pro teplárenství. Pro ČMKOS je klíčové, aby tyto zásadní investice vedly k významnému nárůstu zaměstnanosti v ČR a k nárůstu technické vyspělosti české ekonomiky;

- ***rozvinout vodní dopravu*** – dostavět jezy na Labi, které umožní rozvinout levnou dopravu po Labi. Nejde jen o náklady, ale i o turistiku na trase Praha – Drážďany, resp. až do Hamburku. I v současné krizi se v západní Evropě staví další kanál mezi Seinou a Antverpami;

- ***je možno uvažovat i o dalších infrastrukturních projektech*** (zajištění dopravní obslužnosti, rozvoj a údržba dopravní infrastruktury a další) – ovšem při řádné obchodní soutěži, kde se nebude krást;

- ***podpora malého a středního podnikání*** – k tomu přeměnit dosavadní ČMZRB, nebo vytvořit novou banku poskytující reálnou podporu začínajícím podnikatelům a segmentu malých a středních firem;

- ***podpora cestovního ruchu***, jde zejména o zajištění koordinovaného přístupu (rezortu, krajů, obcí) a výrazné zkvalitnění služeb.

Uvedené návrhy na opatření jistě nejsou konečná. Nepochybně by bylo možné jejich seznam podstatně rozšířit. Jejich smysl spatřujeme především v tom, abychom obrátili pozornost ke skutečným problémům reálné ekonomiky a k podstatě současných problémů, které prožívá česká ekonomika.

II. Sociální oblast a oblast veřejných služeb a správy

ČMKOS zásadně odmítá snahy o zavedení tržního systému, ignorujícího jeho sociální rozměr. Naopak důrazně požaduje, aby opatření ekonomické i sociální povahy, zejména krátkodobé povahy, byla realizována současně, jinak nelze občanům v této krizové situaci zajistit důstojné přežití. Opačný postup povede k sociálním nepokojům, nestabilitě, chudobě a sociálnímu vyloučení.

Ratifikací Konsolidovaného znění Smlouvy o Evropské unie a Smlouvy o fungování Evropské Unie **se Česká republika zavázala**; *… že bude usilovat o udržitelný růst, založený na vyváženém hospodářském a růstu a cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném* ***sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku.*** *Bude bojovat proti sociálnímu vyloučení a diskriminaci, podporovat sociální spravedlnost a ochranu, rovnost žen a mužů, mezigenerační solidaritu…" (hlava I., článek 3 této smlouvy).*

Návazně v Národním programu reforem 2012 se zavázala k *„**udržení hranice počtu osob ohrožených chudobou, materiální deprivací nebo žijících v domácnostech bez zaměstnané osoby do roku 2020 na úrovni roku 2008** (tj. na úrovni 9 %)".* **Současně se zavázala, že dojde do roku 2020 ke snížení počtu osob ohrožených chudobou o 30 tisíc**.

Míra chudoby v ČR se do roku 2009 pohybovala na úrovni 9 %. V roce 2010 vzrostl počet osob ohrožených chudobou meziročně o 11 tis. osob. Předběžné údaje za rok 2011 ukazují, že nárůst míry chudoby pokračuje. Celkem bylo v roce 2011 chudobou ohroženo již 1 008 000 osob. **Do chudoby se v roce 2011 propadlo dalších 71 tis. osob a celková úroveň chudoby vzrostla na 9,7 %.** Vzhledem ke zhoršující se ekonomické situaci a pokračující restrikci sociálních dávek je značně pravděpodobné, že úroveň chudoby se bude dále zvyšovat.

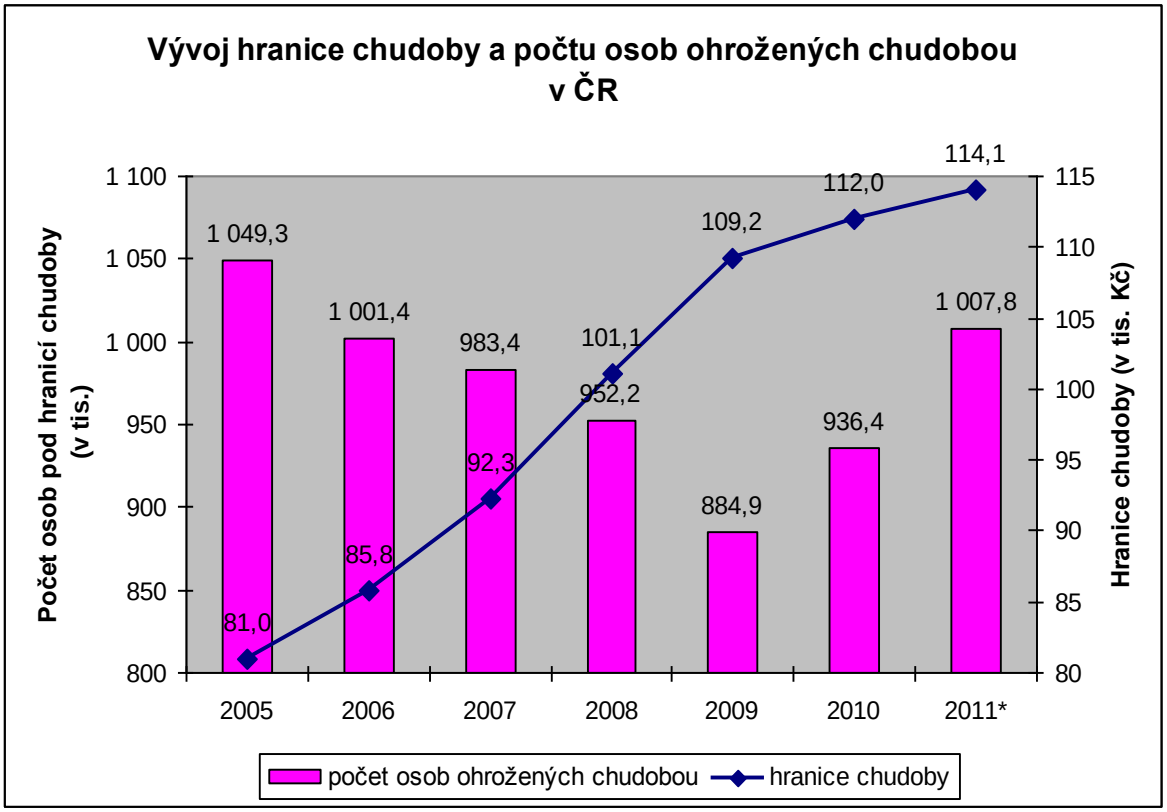

Je proto nezbytné kromě níže uvedených opatření v oblasti zaměstnanosti, odměňování, systému státní sociální podpory a hmotné nouze urychleně připravit a schválit Národní plán boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, jehož součástí bude časový harmonogram plnění opatření a odpovědnost jednotlivých rezortů, krajů a obcí.

MPSV připravuje materiál pod názvem „Dlouhodobá vize resortu práce a sociálních věcí pro oblast sociálního začleňování". Jde však o resortní materiál, který problém chudoby sice mapuje, ale neřeší. Chudoba a sociální vyloučení je celonárodní problém, a proto se musí řešit komplexně, ne z pozice jednoho (i když velice důležitého) resortu.

1. Opatření v oblasti zaměstnanosti

Krátkodobá opatření

Je nutné:

- ***posílit a rozšířit nástroje aktivní politiky zaměstnanosti*** – je nutné zastavit trend neustálého redukování výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti. Požadujeme z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti (a to nejpozději ve státním rozpočtu na rok 2013) vyčlenit **minimálně** 50 % na aktivní politiku zaměstnanosti, čímž se vytvoří prostor pro zavedení a financování systému na podporu zkrácených pracovních úvazku při přechodném snížení poptávky- (**„Příspěvek v době částečné nezaměstnanosti"** – tzv. kurzarbeit.) Posílení prostředků na APZ a zavedení kurzarbeitu umožní výrazné úspory na straně výdajů na podpory v nezaměstnanosti (ale i jiných sociálních veřejných výdajích) a bude mít pozitivní vliv na celkovou bilanci veřejných financí;

- ***zavést programy na podporu zaměstnávání nejvíce zranitelných skupin na trhu práce (starších osob, mladých lidí, osob s nízkou kvalifikací a zdravotně postižených osob);***

- ***aby se úřady práce staly skutečně specializovaným místem pro realizaci státní politiky zaměstnanost. K tomu:***

  - je nezbytné urychleně zmapovat, kolik zaměstnanců a kolik času je na jednotlivých úřadech práce (po posledních reformách) věnováno výplatě různých typů dávek a jaký prostor zbývá na realizaci vlastní politiky zaměstnanosti, tj. na faktickou práci s nezaměstnanými, vyhledávání volných míst a efektivní zprostředkování zaměstnání. **Cílem je nepřipustit, aby se úřady práce změnily na pouhá místa pro výplatu různých dávek.** Toto nebezpečí je bohužel velmi reálné zejména v souvislosti se snížením počtu zaměstnanců (v roce 2011 jejich počet klesl o 12 %), celou řadou změn v institucionálním a obsahovém uspořádání služeb zaměstnanosti, platným od dubna roku 2011;

  - ***je nutné revidovat opatření vedoucí k „privatizaci" služeb zaměstnanosti***, což se týká zvláště principu sdíleného zprostředkování zaměstnání. Ukazuje se, že tak zásadní rozšíření prostoru pro angažování soukromých agentur v této oblasti nejenže oslabuje služby státní politiky zaměstnanosti, ale vytváří prostor pro vyvádění již tak poddimenzovaných finančních prostředků mimo veřejnou sféru, a to vše bez jakékoliv garance zlepšení kvality služeb;

- ***zrušit opatření, která vedou k diskriminaci nezaměstnaných*** – je nutno změnit celkovou filozofii přístupu k nezaměstnaným a nastavit odpovídající a důstojnou úroveň podpor v nezaměstnanosti, programů rekvalifikací a kontroly případného zneužívání těchto systémů. **Platnou právní úpravou v podstatě staví stát všechny nezaměstnané do role příživníků a osob, které si tento stav způsobily výhradně vlastní vinou.** Naší inspirací by se měly stát ty země EU (severské státy), kde jsou podmínky pro nezaměstnané nastaveny tak,

aby jim umožnily důstojné přežití tohoto pro ně kritického (krizové) období života a co nejrychlejší návrat do normálního zaměstnání.

2. Opatření v oblasti státní sociální podpory a systému hmotné nouze

Razantní krácení výdajů v oblasti státní sociální podpory způsobilo, že rodiny s nejnižšími příjmy se jen obtížně vyrovnávají s vysokým nárůstem cen potravin a služeb způsobeným zvyšováním DPH. V důsledku restrikcí dávek poskytovaných ze systému státní sociální podpory výrazně vzrostl počet rodin s dětmi, které jsou v této kritické době odkázané na dávky hmotné nouze (to je hlavní důvod, že výdaje v roce 2011 ve srovnání s výdaji v roce 2007 vzrostly o 1,7 mld. Kč). Dávky hmotné nouze jsou však podstatně nižší, takže paralelně s tím roste i počet osob ohrožených chudobou a materiální deprivací.

Na dávkách státní sociální podpory stát v roce 2011 ve srovnání s rokem 2007 ušetřil 12,5 mld., výdaje na dávky hmotné nouze vzrostly v roce 2011 oproti roku 2007 o 1,7 mld. **Celkem stát v roce 2011 oproti roku 2007 na podporách ze systému státní sociální podpory a hmotné nouze ušetřil 11 mld. Kč.**

Tabulka č. 1

Přehled výdajů na dávky státní sociální podpory (v mil. Kč)

	2007	2008	2009	2010	2011
Přídavek na dítě	10 236	6 232	4 736	3 682	3 498
Sociální příplatek	4 607	3 174	2 962	3 100	786
Příspěvek na bydlení	1 565	1 619	2 280	3 521	4 640
Rodičovský příspěvek	26 690	28 294	28 586	27 722	25 708
Dávky pěstounské péče	771	844	923	1 005	1 073
Porodné	2 097	1 647	1 578	1 565	292
Pohřebné	509	71	17	16	15
Přísp. na škol. pomůcky	57	2	-	-	-
Výdaje celkem	**48 532**	**41 883**	**41 082**	**40 791**	**36 014**
Podíl na HDP (v %)	**1,3**	**1,1**	**1,1**	**1,1**	**1,1**
Meziroční pokles		**-6,6 mld.**	**-0,8 mld.**	**-0,3 mld.**	**-4,8 mld.**

Zdroj: MPSV

Tabulka č. 2
Přehled výdajů na dávky pomoci v hmotné nouzi (mil. Kč)

	2007	2008	2009	2010	2011
Příspěvek na živobytí	2 592,9	2 176,2	2 328,1	2 862,1	3 820,0
Doplatek na bydlení	523,5	472, 6	511,6	686,1	850,2
Okamžitá mimořádná pomoc	170,2	145,6	249,4	333,5	312,0
Výdaje celkem	**3 286,6**	**2 794,3**	**3 089,1**	**3 881,7**	**4 982,2**

Zdroj: MPSV

2.1 Krátkodobá opatření

- ***je nutné opětovně zavést sociální příplatek pro rodiny s nejnižšími příjmy***. K prvnímu krácení sociálního příplatku došlo s účinností od 1. ledna 2008. Změnou výpočtového koeficientu (z 2,2 na 2,0) byl omezen okruh příjemců a snížila se i výše

příplatku (výdaje na sociální příplatek v roce 2007, tj. před reformou, činily 4,6 mld. Kč). Po úpravě koeficientu se prostřednictvím sociálního příplatku vyplácelo 3,1 mld. Kč (rok 2010). Od 1. ledna 2011 byl sociální příplatek zrušen, pouze pro rodiny se zdravotně postiženým členem rodiny byl zachován až do konce roku 2011. Výdaje v roce 2011, tj. pouze sociální příplatek vyplácený rodinám se zdravotně postiženým členem, klesly na 786 mil. Kč. Nízkopříjmovým rodinám s dětmi bylo celkem odebráno téměř 5 mld. Kč.

- ***je nutné zachovat příspěvky na bydlení.*** Příspěvky na bydlení jsou dodnes vypláceny a reformy se jim až doposud vyhnuly. V poslední době se však v různých vládních materiálech, zejména v souvislosti s rozpočtovými opatřeními MF, objevují návrhy na zrušení doplatku na bydlení a zreformování příspěvku na bydlení (což v dikci této vlády znamená jeho snížení*)*. Pomoc při zajištění bydlení i pro ty nejchudší musí zůstat základní prioritou státu. Vzrůstající životní náklady zatěžují české domácnosti, domácnosti s podprůměrnými a nízkými příjmy, takže nejsou schopny ze svých příjmů uhradit vysoké výdaje na bydlení, a proto jsou odkázány na sociální dávky směřující do oblasti bydlení, které rodinám napomáhají zvládnout vysoké výdaje na bydlení a ochránit je před případným vystěhováním (bezdomovectvím) v případě, že po několik měsíců neuhradí nájemné atd. Je proto nutné zachovat příspěvky směřující do oblasti bydlení, a to jak příspěvek na bydlení poskytovaný ze systému dávek státní sociální podpory, tak i doplatek na bydlení poskytovaný ze systému pomoci v hmotné nouzi.
- ***zvýšit ochranu osob se zdravotním postižením;***

Je nutné zvýšit příspěvek na mobilitu tak, aby více kompenzoval vysoké náklady na dopravu těchto osob. Podpora mobility osob se zdravotním postižením se podstatně snížila, což značně zkomplikovalo situaci těchto osob, které musejí opakovaně dojíždět do zaměstnání, k lékaři atd. Ztížila se tím možnost začleňování zdravotně postižených do společnosti. V zájmu jejich větší integrace do společnosti včetně zvýšení jejich zaměstnanosti je nutné tento příspěvek adekvátně upravit.

Příspěvek na mobilitu se v letošním roce vyplácí ve výši 400 Kč měsíčně. Ročně může osoba se zdravotním postižením získat maximálně 4 800 Kč, tj. pouze necelou polovinu částky, kterou dostávala na provoz auta před restrikcemi, tj. v roce 2009 (při III. stupni postižení). *Od ledna 2010 se snížily příspěvky při III. stupni postižení (nejtěžší postižení) o jednu pětinu (snížení z 9 900 Kč na 7 920 Kč), při postižení II. stupně o polovinu (na 3 000 Kč místo 6 000 Kč). Snížený příspěvek měli zdravotně postižení dostávat pouze v roce 2010, opatření však bylo následně prodlouženo do roku 2011.*

2.2 Dlouhodobá opatření

- ***rozšířit možnost poskytování porodného, což pomůže rodině zvládnout vysoké náklady v souvislosti s narozením dítěte.***

V roce 2008 byla výše porodného odvozena od životního minima a bylo zavedeno porodné stanovené pevnou částkou. Od ledna 2011 se navíc omezila výplata porodného pouze na první dítě v rodině a jen při příjmu rodiny do 2,4násobku ŽM. Tím bylo dosaženo toho, že porodné je dnes vypláceno pouze rodinám s nejnižšími příjmy (pokud by oba rodiče před narozením dítěte pracovali, nesměl by být výdělek každého z rodičů vyšší než 9 500 Kč měsíčně).

Rodiny s dětmi se jen obtížně vyrovnávají s vysokým nárůstem cen potravin a služeb, způsobeným zejména zvyšováním DPH. Výrazné snížení sociálních transferů pro rodiny s dětmi způsobilo, že péče o dítě se pro rodinu stala velkou finanční zátěží. (Připomínáme, že na dávkách statní sociální podpory se v roce 2011 vyplatilo **o 12,5 miliardy Kč méně** než

v roce 2007 – viz tabulka č. 1.) Česká společnost musí zabránit tomu, aby se dítě stalo luxusem, který si rodina nemůže dovolit.

3. Opatření v oblasti důchodů

- ***usilovat o zrušení nebo alespoň odložení soukromého důchodového spoření*** (tzv. II. pilíř) s ohledem na jeho ničivé mnohaleté dopady do veřejných financí v řádu desítek mld. Kč ročně, které částečným vyvedením pojistného z důchodového pojištění financovaným na vrub valorizace důchodů a zvyšováním DPH destabilizuje průběžný důchodový systém;
- ***podpořit schválenou transformaci penzijního připojištění se státním příspěvkem na doplňkové penzijní spoření od 1. ledna 2013*** s tím, aby účastníkům doplňkového penzijního spoření byla povinně penzijními společnostmi nabízena možnost spořit v účastnickém fondu s garancí návratnosti úspor v jejich nominální výši při ukončení spoření;
- ***prosazovat*** ve spolupráci se sociálními partnery na základě dohody dosažené v tripartitě ***zavedení tzv. předdůchodů.*** Předdůchody by byly financovány zaměstnavateli zaměstnávajícími zaměstnance, kteří po velmi dlouhou dobu, popř. po celou svoji pracovní kariéru pracují v namáhavých a zdravotně obtížných pracovních podmínkách, které jim v průběžném důchodovém pojištění, zejména v souvislosti s postupným prodlužováním důchodového věku a hrozivě narůstající nezaměstnaností osob v předdůchodovém věku neumožňují pracovat do dosažení důchodového věku, dosáhnout srovnatelných důchodů s ostatními zaměstnanci, popř. pobírat srovnatelné důchody po stejnou dobu. Připravovaná kompromisní úprava umožní od 1. ledna 2013 poskytování předdůchodů z doplňkového penzijního připojištění až pět let před dosažením důchodového věku všem občanům.

ČMKOS navrhla vládě i veřejnosti vlastní důchodovou reformu,[26] v níž odmítá zavedení dnes již schváleného II. pilíře. Místo toho požaduje reformu stávajícího penzijního připojištění se státním příspěvkem. Tato kombinace by byla výhodnější pro občany a také výrazně méně nákladná v porovnání s náklady, které si vyžádá vládou prosazené důchodového spoření od 1. ledna 2013.

Reformované penzijní připojištění s již vybudovanou infrastrukturou by plně a podstatně levněji pro veřejné finance splnilo úlohu soukromého spořicího důchodového pilíře. Výsledkem by byly vyšší důchody v porovnání s realizovanou vládní reformou. Státní příspěvek by byl poskytován ve výši jedné třetiny příspěvku, který by na své dobrovolné penzijní připojištění odváděl zaměstnanec – ten by si mohl svůj příspěvek stanovit v rozmezí od 3 % do 9 % vyměřovacího základu. Byly by vytvořeny i podmínky pro zaměstnanecké penzijní plány, umožňující předčasný odchod do starobního důchodu u zaměstnanců vykonávajících namáhavé a rizikové práce, a celkový náhradový poměr důchodů poskytovaných z českého důchodového systému by se ve srovnání s vládní reformou zvýšil:

[26] Viz http://www.cmkos.cz/data/articles/down_3085.pdf

Náhradový poměr, tj. celková výše důchodu *(vláda - var. I,* ***ČMKOS – var. II****)*

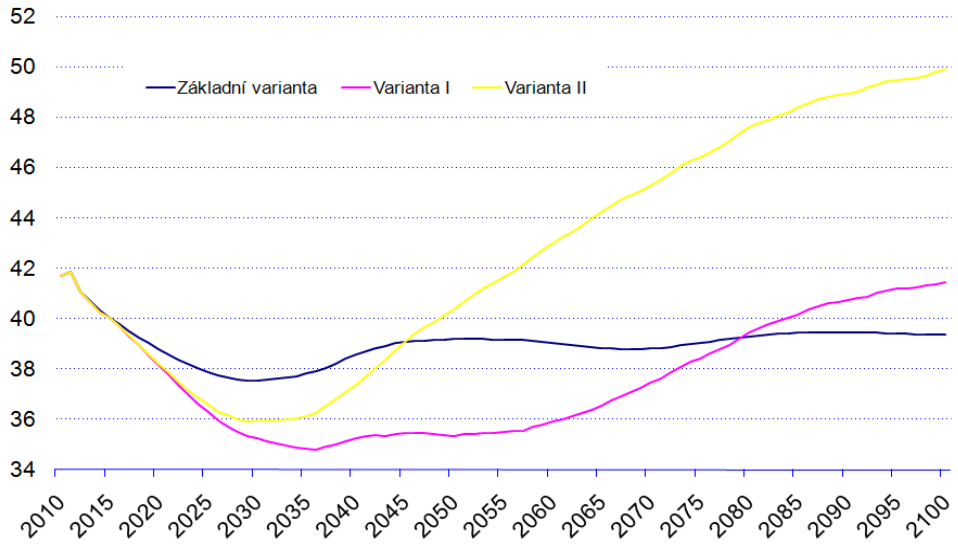

Uvedené cíle důchodové reformy ČMKOS lze dosáhnout ve srovnání s vládní důchodovou reformou v období nejbližších 30 roků s nižšími finančními náklady (to prokázaly výpočty prováděné Bezděkovou komisí). Tuto reformu lze realizovat při změně vlády např. sloučením II. a III. pilíře (důchodového spoření a doplňkového důchodového spoření), provozovaných stejnými penzijními společnostmi na principech obsažených v doplňkovém důchodovém spoření, tj. zejména nahrazením vyvádění části pojistného z důchodového pojištění (tj. zrušením připravovaného pojistného na důchodové spoření) a změnou podmínek a výše poskytování státního příspěvku bez rizika arbitráží vedených proti České republice.

4. Opatření v oblasti veřejných služeb

Probíhající reforma veřejných služeb zásadním způsobem snížila rozsah a dostupnost veřejných služeb pro občany. Stát se postupně zbavuje povinnosti garantovat veřejné služby občanům na celém území České republiky ve stejné kvalitě a dostupnosti. Místo toho se snaží o co nejširší spoluúčast občanů a jejich privatizaci. **Alarmující je, že stát se zbavuje i veřejných služeb pro zdravotně postižené občany.** Finanční prostředky pro poskytovatele služeb pro zdravotně postižené se neustálé snižují, čímž je přímo ohrožena jejich existence. Klesá odborná úroveň služeb, mnohé organizace v důsledku nedostatků finančních prostředků na činnost zanikají, což má za následek další zhoršení životních podmínek osob se zdravotním postižením. Nelze očekávat, že důstojný život zdravotně postižených lze zabezpečit pouze z prostředků jejich rodin a charity.

Postoj ČMKOS k probíhající reformě veřejných služeb je dostatečně znám, proto zde ***zdůrazňujeme pouze základní krátkodobá i dlouhodobá opatření, která jsou pro zachování a zlepšení fungování veřejných služeb zásadní.***

4.1 Opatření v oblasti vzdělávání

Urychleně vytvořit podmínky, které povedou ke zvýšení úrovně vzdělanosti a zvýšení zaměstnatelnosti všech skupin občanů. ***K tomu je nezbytné:***

Krátkodobá opatření

- zajistit odborné metodické řízení školství;
- vytvořit podmínky pro rozvoj vzdělanosti **stabilizací rozpočtu kapitoly školství** a zajištěním činnosti škol a školských zařízení po materiální a personální stránce;
- opustit politiku drastických škrtů mechanicky vycházejících že změn ve výkonech škol a školských zařízení;
- při optimalizaci sítě škol přihlížet ke všem relevantním aspektům.

Dlouhodobá opatření

Stanovit jasnou a dlouhodobou státní koncepci vzdělávání (včetně dalšího vzdělávání dospělých) a ***postupně zvyšovat výdaje na vzdělávání v procentech HDP na úroveň vyspělých států EU.***

4.2 Opatření v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb

Zdravotnictví

Cílem ČMKOS je zásadní návrat k doktríně, že zdraví není zboží a nemůže být předmětem prodeje a koupě. Respektování ústavy a pojetí zdraví jako veřejného zájmu.

K tomu je nezbytné:

- ***zrušit ekonomicky definovaný princip hrazení zdravotní péče*** – upravit nárok pacienta na poskytovanou zdravotní péči v kontextu jeho potřeby bez ekonomicky upravených podmínek a místo prosazování volného trhu vrátit zpět do zdravotnictví principy kooperace a spolupráce;
- ***posílení principů solidarity zdravých s nemocnými***;

- spravedlivé řešení zdrojů příjmů do zdravotního pojištění – zrovnoprávnění odvodů zaměstnanců, OSVČ a zvýšení plateb za státní pojištěnce;

- zrušení zastropování odvodů na pojištění;

***Předcházející body provázat tak, aby ČR vynakládala na zdravotnictví procento HDP na úrovni průměrů vyspělých zemí EU. To vyžaduje*:**

- nastavit jasná pravidla pro financování zdravotnictví a úhrady;
- zvýšit regulaci cen léků, zdravotnického materiálu a zdravotnických prostředků;
- důsledně kontrolovat hospodaření a nákladovou efektivitu všech nestátních i státních zdravotnických zařízení (pozn.: zdravotnickým zařízením nejsou jen nemocnice, ale všichni poskytovatelé zdravotní péče), systém kontroly se musí odvíjet od legislativy;
- doplnit daňové příjmy zdravotnictví výnosy ze spotřebních daní, zejména z alkoholu a tabáku;

- při vyhodnocení účinnosti zpřísněné cenové regulace zvážit možnost aplikace výrazně snížené sazby daně z přidané hodnoty u léků, zdravotnického materiálu a zdravotnických prostředků;
- koncepčně přistupovat ve zdravotnictví k jednotlivým aktérům na základě principu neziskovosti:
  - vytvoření zákona o neziskových organizacích ve zdravotnictví,
  - vytvoření sítě veřejných neziskových nemocnic.
- ke zdravotnímu pojištění přistoupit jako ke zdravotní dani;
- umožnit vznik připojištění na to, co není hrazeno ze zdravotního pojištění, nebo je hrazeno pouze částečně;
- posílit prevenci – nastavit systém předcházení nemocem s cílem zlepšit zdravotní stav obyvatel:
  - návrat k osvědčenému systému ochrany veřejného zdraví, který byl v posledních letech cíleně devastován,
  - návrat k principu, že prevence je vždy levnější než léčba. Je nutné zaměřit se jak na prevenci primární (očkování, kontroly nezávadnosti ovzduší, potravin, vody), tak sekundární – zavést povinné preventivní prohlídky u vybraných skupin,
  - vrátit do prevence i lázeňskou péči, která je v současné době ekonomicky destruována.

Sociální služby

- ***je nezbytné upravit pravidla pro financování sociálních služeb***;[27] sociální služby jsou financovány z více zdrojů, významnou roli (vedle úhrad uživatelů) sehrává státem poskytovaný příspěvek na péči a dotace na provoz těchto služeb. Velkým problémem je dotační řízení – dotace nejsou nárokové, což každoročně vyvolává nejistotu, mnozí poskytovatelé se opakovaně dostávají do finančních problémů a sociální služby se nerozvíjí. Od roku 2007 dochází ke snižování prostředků ze státního rozpočtu na dotace poskytovatelů, a to z původní částky téměř 9 mld. Kč v roce 2007 na 6,1 mld. Kč v roce 2012. To způsobilo, že v roce 2012 chybí na financování sociálních služeb cca 1,5 mld. Kč, zejména z důvodu zvýšení DPH a ukončení podpory z fondů EU na preventivní projekty sociálních služeb.
- ***z hlediska dlouhodobého řešení požadujeme vydat prováděcí právní předpis***, který by ***stanovil finanční toky pro poskytovatele sociálních služeb*** včetně financování sociálních služeb prostřednictvím krajů.

4.3 Opatření v oblasti kultury

---

[27] *Na základě vyhodnocení dat od poskytovatelů za rok 2011 (včetně inflačních vlivů a vlivu zvýšení DPH) je nutné vydat neprodleně „normy nákladů a zdrojů financování“ vztažené na uživatele. Náklady rozdělit na osobní, odpisy a ostatní (věcné), výnosy rozdělit na úhrady od uživatelů, z příspěvku na péči, od zdravotních pojišťoven, ostatní výnosy a požadavek dotací zřizovatele a ze státního rozpočtu. Dosud stanovené normativy jako „minimální průměrné hodnoty úhrady a tržeb od ZP“ považujeme vzhledem k charakteru služeb (sociální) za zcela nevhodné.*

Ve stejném členění je nutno posuzovat také žádosti o dotaci pro jednotlivé typy služeb. Na stránce zdrojů je třeba hodnotit i schopnost uživatelů hradit sociální služby, není možno znevýhodňovat klienty, resp. poskytovatele, kteří nemají dostatek finančních prostředků.

Základním cílem je zachování kulturního dědictví v celé jeho šíři a rozmanitosti, vytvoření podmínek pro rozvoj živé kultury a umění, materiálních i personálních podmínek pro takové fungování institucí, které zajistí státem garantované služby, a nastavení cenové politiky tak, aby kultura byla dostupná všem, i méně majetným a rodinám s dětmi.
***K tomu je nezbytné*:**

Krátkodobá opatření

- ***zastavit nekompetentní reformy či transformace kulturních institucí,*** aby nepoškozovaly a neohrožovaly jejich odbornou a uměleckou úroveň (transformace Národní divadlo /Státní opera nebo nepřijatelná varianta řešení církevních restitucí);
- ***zvýšit odborné řízení kultury na všech úrovních*** – dosavadní praxe nahrazování odborníků manažery vede k trvalým a nenahraditelným ztrátám v kultuře;
- ***finančně zabezpečit kulturu v regionech*** – nezájem MK ČR o regionální kulturu vede k tragickému podfinancování divadel, knihoven a muzeí (financování je závislé na rozpočtech krajů a obcí);
- ***věnovat pozornost cenové politice kulturních zařízení*** – kultura musí být dostupná všem, i méně majetným a rodinám s dětmi;
- ***stabilizovat stavy zaměstnanců kulturních institucí*** – snižování úrovně platů, která je již dnes hluboko pod celostátním průměrem (při vysoké kvalifikaci a odbornosti) a neustálé snižování počtu zaměstnanců vede k poklesu kvality a rozsahu státem garantovaných kulturních služeb.

Dlouhodobá opatření

- ***zvyšovat výdaje na kulturu*** - *v roce 2013 na 1 % z objemu státního rozpočtu* ***a postupně až na 1 % HDP,*** není to subvence, ale investice, která ochraňuje tradiční hodnoty české kultury;
- ***vypracovat a uvést do života legislativní opatření:***
  - ***zákon o kultuře*** garantující kvalitu, šíři a dostupnost naší kultury schopné koexistence s vyspělou kulturou států Evropské unie,
  - ***divadelní zákon,*** jde o stanovení mantinelů zabraňujících likvidaci divadelní sítě.

5. Opatření v oblasti ochrany životů, zdraví a majetku

Ochrana životů, zdraví a majetku státu i občanů je jednou ze základných povinností státu. Bezpečnost a ochrana je zajišťována zejména prostřednictvím bezpečnostních a záchranných sborů a armády. Prioritou bezpečnostní politiky státu musí proto být zajištění dlouhodobě spolehlivého fungování bezpečnostních systému a akceschopnosti jeho jednotlivých složek. Záměry vlády ohledně krácení prostředků pro oblast bezpečnosti deklarované v rozpočtovém výhledu na roky 2013 a 2014 (pokud by se realizovaly) způsobí, že stát místo dlouhodobé stabilizace vyvolá spíše rozvrat a omezování akceschopnosti bezpečnostních složek.

ČMKOS proto zásadně nesouhlasí, aby v letech 2013 a 2014 došlo ke krácení prostředků pro bezpečnostní sbory.

6. Opatření v oblasti veřejné správy

Mezi rozhodující atributy dobře fungujícího státu patří funkční a efektivní veřejná správa, jasné a nediskriminační zákony, nízká administrativní zátěž pro podnikatele i občany. Základním předpokladem dobře fungující veřejné správy je odborně zdatný, apolitický a stabilní personál, systematické a dlouhodobé vzdělávání úředníků a motivační systém odměňování. **Bohužel je nutné konstatovat, že ČR jde přesně opačným směrem.** Přijetí služebního zákona, který je nezbytnou a zásadní podmínkou pro stabilní, transparentnější a profesionální veřejnou správu, se z politických či ekonomických důvodů soustavně odkládá. Systém odměňování je neustálé destruován nedostatkem zdrojů a navíc v posledních dvou letech (přes varování odborů a rozsáhle protesty) došlo ke změnám, které zásadním způsobem narušily princip rovného odměňování ve veřejných službách a správě.

Nepříznivá situaci ve veřejné správě se tím dále zhoršila. Porušování principu rovného odměňování zaměstnanců, rostoucí nepotismus a klientelismus[28] vyvolávají stres, ztrátu motivace, fluktuaci (odchod odborníků), ohrožují kvalitu práce a kvalitu a rozsah kontroly. **Roste prostor pro korupční jednání a zcela zřetelným signálem této politiky je selhávání a neschopnost administrativy státu zajistit bezporuchové čerpání prostředků z fondů Evropské unie.**

Přesto vláda žádné systémové řešení nenabízí. Navrhuje pouze zrušení služebního zákona včetně doposud vcelku dobře fungujícího zákona o úřednících územních samosprávných celků a **ve spěchu**, bez účasti zástupců zaměstnanců a dalších zainteresovaných stran **tvoří jakousi novou obdobu služebního zákona pro celou veřejnou správu.**

Do připomínkového řízení byl v březnu loňského roku předložen pouze **Návrh věcného záměru zákona o úřednících veřejné správy, který ČMKOS zásadně odmítla.** Přes zásadní nesouhlas odborů a závažné výhrady většiny připomínkových míst vláda věcný záměr zákona o úřednících veřejné správy schválila (usnesení vlády č. 647 ze dne 31. srpna 2011) a uložila ministrovi vnitra zpracování tezí v intencích odsouhlasené předlohy. Teze uvedeného zákona schválila vláda bez řádného připomínkového řízení v únoru letošního roku (usnesení vlády č. 92 ze dne 15. února 2012).

ČMKOS z níže uvedených důvodů návrh vlády odmítá, neboť:

- koncepční neujasněnost, přílišná obecnost tezí a neprovázanost jednotlivých částí návrhu;
- povaha obou zaměstnavatelů (státu a územních samosprávných celků jako veřejnoprávních korporací) je zcela odlišná a ve vztazích k zaměstnancům těžko slučitelná, a proto je řešení spočívající v existenci jediné komplexní úpravy postavení zaměstnanců ve veřejné správě obtížně realizovatelné;
- nelze souhlasit s tvrzením předkladatele, že navrhovaný zákon je naplněním čl. 79 odst. 2 Ústavy ČR, který deklaruje, že „Právní poměry státních zaměstnanců v ministerstvech a jiných správních úřadech upravuje zákon“ (z uvedeného znění je jednoznačně zřejmé, že se jedná o samostatnou úpravu zaměstnanců státní správy, nepředpokládá se shodná úprava pro úředníky územních samosprávných celků);
- institucionální působnost je extrémně široká (extenzivní), norma se má vztahovat na všechny organizační složky státu, tj. i na Policii ČR, ale také na zařízení kulturních a sociálních služeb, pokud vydávají jakékoliv správní rozhodnutí; vymezení negativním

[28] *Tento termín se používá především při nominování jisté osoby do funkce pouze z důvodu její příslušnosti k politické straně nebo významného postavení některého z příbuzných. Nepotismus má svou širší obdobu v klientelismu, který je založený na protekci, konexích a „zákulisních“ jednáních uvnitř struktur politické moci.*

taxativním výčtem institucí, na které se zákon nebude vztahovat (předpokládané organizační změny ve veřejné správě by vyvolávaly potřebu časté novelizace zákona);

- v osobní působnosti má být naopak aplikováno užší vymezení, které není jednoznačně stanovené a není podložené analýzou rozsahu agend zajišťovaných ve státní správě;

- vytváří se jakási úzká skupinka úředníků veřejné správy (vykonávající vrchnostenskou státní správu, normotvorbu a tvorbu celostátních koncepcí), kteří mají být vyjmuti z působnosti zákoníku práce s tím, že budou ve srovnání s ostatními zaměstnanci nastaveny rozdíly jak v rozsahu jejich práv a povinností, tak i v odměňování a dalších případných kompenzacích, k tomu však neexistuje žádný věcný důvod;

- vláda sice deklaruje, že má v úmyslu „odpolitizovat“ veřejnou správu, ale přitom nechce zavést ředitele úřadu (přitom nyní jsou ředitelé krajských úřadů a tajemníci obcí);

- zásadně nelze souhlasit s možností volného přechodu státních úředníků mezi jednotlivými správními úřady a úřady územních samosprávných celků (výjimkou je pouze delimitace stanovená příslušným zákonem). Z právního hlediska se jedná o prvek veřejnoprávní, charakteristický pro služební poměr, který do soukromoprávní úpravy pracovněprávních vztahů nepatří. Dalším důvodem je skutečnost, že veřejná správa je vysoce specializovaná, vyžadující pro různé činnosti rozdílné kvalifikační předpoklady, případně další oborové specializace. Představa o zajištění „univerzálního úředníka“ je proto v přímém rozporu s požadavkem na výkon kvalitní a efektivní veřejné správy.

Vzhledem k výše uvedeným zásadním problémům a naprosté obecnosti předložených tezí je ČMKOS přesvědčena, že **nově připravovaný zákon o úřednících nepovede ke stabilizaci veřejné správy,** ale že jeho **hlavním cílem** je snaha po dalším výrazném snížení ochrany zaměstnanců a snížení prostředků vynakládaných na platy.

Je proto nezbytné

- vyhodnotit působení zákona o úřednících, který se v praxi osvědčil a návazně na to za aktivní účasti sociálních partnerů vytvořit model efektivního fungování zaměstnanců ve státní a veřejné sféře,

- ukončit postupnou privatizaci státní správy zaváděním neefektivního a neekonomického outsourcingu.

III. Opatření ČMKOS v oblasti odměňování

Předávkovaná restrikce ekonomiky a opakované výrazné zvyšování sazeb DPH negativně ovlivňují mzdový vývoj v ČR (pokles ekonomiky v kombinaci s urychlením inflace). Stagnace a pokles reálných (nebo dokonce i nominálních) mezd mohou být dalším vážným kanálem ke snižování souhrnné koupěschopné poptávky a tím i snižování HDP.

ČMKOS proto považuje za naprosto nezbytné podpořit všemi dostupnými prostředky ekonomický růst a tím i růst produktivity práce a mezd. Současně je nezbytné ze strany vlády výrazně podpořit kolektivní vyjednávání (včetně rozšiřování kolektivních smluv vyššího stupně) jako základní nástroj stanovování mezd.

Nelze akceptovat, aby docházelo ke zmrazování či snižování mezd zaměstnanců pouze na základě obecných tvrzení o probíhající hospodářské krizi. Mzdový vývoj obsažený v kolektivních smlouvách musí odrážet skutečnou hospodářskou situaci odvětví, resp. firmy a rovněž reagovat na růst spotřebitelských cen.

V souvislosti se schválením předpisů o zřízení Jednotného inkasního místa bylo rozhodnuto, že dojde ke zvýšení povinných odvodů na zdravotní pojištění na straně zaměstnanců o 2 procentní body. **Je proto nezbytné, aby vláda vhodným způsobem zajistila zvýšení nominálních mezd a platů tak, aby v důsledku tohoto administrativního rozhodnutí neklesly čisté mzdy zaměstnanců.**

Je nezbytné valorizovat minimální mzdu a zaručené mzdy a stanovit mechanismus jejich pravidelné valorizace, jinak hrozí, že zaměstnanci vykonávající méně kvalifikovanou práci se propadnou do chudoby. Spotřebitelské ceny od poslední valorizace minimální mzdy (od 1. 1. 2007 do 31. 5. 2012) vzrostly o 19,4 %. **Nejpozději od ledna 2013 je proto nezbytně nutné provést valorizaci minimální (zaručené) mzdy, a to nejméně na úrovni růstu spotřebitelských cen od poslední valorizace.**[29]

Opatření v oblasti odměňování zaměstnanců veřejné správy a služeb

ČMKOS zásadně nesouhlasí ani se současnou stagnací, až propadem platů převážné většiny zaměstnanců veřejných služeb a správy. Stupnice platových tarifů byly hromadně valorizovány naposledy k 1. červnu 2009, a to v průměru o 3,5 % oproti předcházejícím hodnotám platových tarifů. Ke změně, která v podstatě nebyla žádným finančním přínosem, došlo od 1. 1. 2011 pouze u pedagogických pracovníků a od 1. 3. 2011 u lékařů pracujících ve zdravotnických zařízeních ústavní péče nebo v záchranné službě (od ledna letošního roku jsou do zvýhodněné stupnice zařazeni také lékaři posudkové služby).[30]

---

[29] Viz http://www.cmkos.cz/uvodni-strana/aktuality/3249-3/vyjadreni-cmkos-k-rozhodnuti-vlady-cr-nezvysit-minimalni-mzdu

[30] *V letech 2010 až 2012 přispěla k destrukci platů ještě vyhlášená úsporná opatření. Jak vyplývá ze statistických údajů o vývoji platů, došlo již v roce 2011 k razantnímu snižování příjmů podstatné části zaměstnanců rozpočtové a příspěvkové sféry s tím, že se tyto tendence v letošním roce ještě prohlubují. Zatímco se v podnikatelské sféře průměrná nominální mzda v loňském roce zvýšila o 2,7 %, v nepodnikatelské sféře došlo k její stagnaci. Ještě citelnější jsou dopady v reálných příjmech, kdy došlo v rozpočtových a příspěvkových organizacích k poklesu o téměř 2 % a ve veřejné správě dokonce o 4,1 %. V této souvislosti lze konstatovat, že z hlediska hodnocení kumulativních údajů se jedná již o dlouhodobý proces, který pokračuje od roku 2006. Situaci je však nutné hodnotit také z pohledu vzdělanostní struktury zaměstnanců, která je výrazně příznivější v nepodnikatelské sféře. Z opakovaných statistických šetření je zřejmé, že ve veřejných službách a správě dosahuje vysokoškolského a vyššího odborného vzdělání přibližně 35 % zaměstnanců (přičemž např.*

Je nutné zastavit tento proces, stabilizovat veřejné služby a správu a k tomu je nezbytné realizovat:

1. Krátkodobá opatření

- v návrhu státního rozpočtu na rok 2013 ***vyčlenit prostředky na valorizaci platových tabulek pro všechny zaměstnance veřejných služeb a správy.*** Rozsah a kvalita veřejných služeb, jako významný faktor životní úrovně obyvatelstva, jsou politikou této vlády systematicky destruovány, a to do takové míry, že se to stává pro společnost neúnosným. Kroky vlády ohrožují kvalitu práce, likvidují motivační funkci platu a vyvolávají sociální napětí. Další zmrazení, nebo dokonce pokles platů jsou proto z hlediska udržení kvalifikační úrovně zaměstnanců, rozsahu a složitosti vykonávané práce absolutně nepřijatelné. ***ČMKOS* p*ožaduje navýšení úrovně platových tarifů pro všechny zaměstnance veřejných služeb a správy, a to minimálně v rozsahu, který bude garantovat kompenzaci propadu reálných platů v roce 2011 a pokrytí nárůstu spotřebitelských cen v letech 2012 a 2013;***

- ***zachovat systém odměňování platem pro veřejné služby hrazené z veřejných zdrojů*** (zaměstnanci mají nárok na plat za veřejnou službu, kterou po nich požaduje stát, mají nárok na platové tarify podle stanovených kritérií a dalších nárokových složek platu a také možnost poskytování nenárokových složek platu – z pohledu nákladů jde o protikorupční opatření);

- ***revokovat usnesení vlády č. 149 ze dne 23. února 2011, konkrétně zrušit bod II. 1c)*** tohoto usnesení „*předložit vládě návrh novely nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, kterým se zruší tarifní platy ve zdravotnictví k 1. lednu 2013*“. ČMKOS zásadně nesouhlasí se záměrem vlády s vyčleněním zaměstnanců ve zdravotnictví z výčtu zaměstnavatelů (§ 109 zákoníku práce), kteří mají povinnost za vykonanou práci poskytovat zaměstnancům plat. Naopak dlouhodobým požadavkem je poskytovat plat všem zaměstnancům, kteří poskytují veřejné služby hrazené z veřejných zdrojů;

- ***zachovat povinnost příspěvkových organizacím, které poskytují sociální služby, poskytovat svým zaměstnancům za vykonanou práci plat***. Je proto nezbytné změny ve financování sociálních služeb promítnout též do rozpočtových pravidel pro používání finančních prostředků těchto příspěvkových organizací tak, **aby příjmy** z příspěvků na péči byly **zahrnuty do nákladů na provoz organizace pro účely ustanovení § 109 odst. 3 písm. d) zákoníku práce;**

- ***zabezpečit, aby právo rovného zacházení v odměňování a právo na spravedlivou odměnu za práci*** (stejnou odměnu za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty) ***zaměstnancům ve veřejných službách a správě garantoval stát prostřednictvím právních předpisů.*** K tomu je nebytné znovu *zavést systém, který umožní zaměstnavatelům používat tarify s rozpětím pouze výjimečně a výhradně pro zaměstnance, jejichž výkonnost závisí zejména na míře jejich talentu nebo na jejich fyzické zdatnosti* a *zrušit institut smluvního platu.* **To znamená, že je nutné vrátit se při poskytování těchto složek platu k právní úpravě odměňování, která platila do konce roku 2010.**

Od 1. ledna 2011 došlo k zásadním systémovým změnám platových předpisů, kterými se řídí odměňování zaměstnanců veřejných služeb a správy (platové části zákoníku práce a

---

v národních kulturních institucích tento ukazatel dosahuje až 60 %), v podnikatelské sféře je to pouze necelých 15 %. Střední vzdělání s maturitou absolvovalo v nepodnikatelské sféře cca 45 % zaměstnanců, zatímco v privátní sféře přibližně 34 %.

nařízení vlády č. 564/2006 Sb.). Paralelně se snížením objemu prostředků na platy (pro většinu zaměstnanců) byla zavedena možnost plošného určení platového tarifu v rámci rozpětí příslušné platové třídy a institut smluvního platu. V důsledcích těchto kroků, *jak ve svých zásadně odmítavých stanoviscích a na protestních shromážděních varovala ČMKOS,* **dochází k rozsáhlému porušování zásady rovného odměňování**. Potvrzuje se tak obava, že nastavený systém nezaručuje povinnost rovného zacházení v odměňování a právo na spravedlivou odměnu za práci (§ 16 a § 110 zákoníku práce).[31]

Dosavadní zkušenosti ukazují, že postupy zaměstnavatelů při využití možnosti zvláštního způsobu určení platového tarifu jsou nejenom rozdílné, ale **často neakceptují zákonné podmínky rovného přístupu k odměňování**. Formy aplikace se u jednotlivých zaměstnavatelů liší. V některých organizacích došlo k aplikaci varianty platové stupnice se sníženým počtem platových stupňů, případně k úplně chaotickému snižování platu zaměstnanců bez jakéhokoliv vymezení pravidel. Navíc byla zaznamenána řadu případů, kdy se zaměstnanci dověděli o snížení platu až z dokladu o výplatě. V těchto organizacích neexistují žádné vnitřní platové předpisy, postupy zaměstnavatelů při změně platového systému nejsou projednány s odbory ani se zaměstnanci. Je tedy evidentní, že v řadě případů nejsou zachovány zásady rovného odměňování za stejnou práci a za práci stejné hodnoty ani stanovena odpovídající hlediska, která by omezila rizika spojená se subjektivním přístupem k odměňování zaměstnanců. Zároveň je třeba zdůraznit, že **nejsou zajištěny právní důsledky porušení základních principů odměňování.** Dalším poznatkem je, že možnost stanovení platového tarifu v rámci rozpětí příslušné platové třídy se prakticky vůbec nevyužívá k lepší motivaci mladších zaměstnanců, ale téměř výhradně jako nástroj pro zajištění úsporných opatření, což vede k diskriminaci a porušování práva zaměstnanců na rovné zacházení. Např. v průběhu letošního roku je v rámci resortu MPSV postupně realizována další etapa „rozvolňování“ nárokové části platu. Po období zmatků a nejistoty bylo stanoveno, že zaměstnanci nebudou nadále do platových stupňů zařazováni podle délky započitatelné praxe, ale pouze na základě hodnocení pracovních schopností a pracovní způsobilosti. Hodnocení probíhá podle kritérií, která jsou do značné míry identická s kritérii stanovenými pro přiznání osobního příplatku, případně jsou tak obecná, že nemají takřka žádnou vypovídající schopnost. Ministr práce a sociálních věcí tak dosáhl „svého“ cíle, zaměstnanci nejsou zařazováni do platových stupňů na základě (podle jeho názoru) „*vysezených let*“, ale podle subjektivního hodnocení, které je limitováno použitelnými prostředky na platy pro jednotlivá pracoviště, a proto se musí pohybovat v předem stanovených relacích. Nejdále v tomto směru pokročily úřady práce, kde uvedený způsob určení platového tarifu nabyl účinnosti již od května letošního roku. **Z výše uvedených důvodů je nutné vrátit se k právní úpravě odměňování, která platila do konce roku 2010,** tzn. je nezbytné upravit právní předpisy tak, aby umožňovaly uplatnění tarifů s rozpětím pouze výjimečně.

Pokud jde o institut smluvního platu, potvrzuje se, že zásadní výhrady odborů k institutu smluvního platu byly oprávněné. ČMKOS jej proto i nadále považuje za krajně nesystémový prvek v systému odměňování a znovu shrnuje rizika a důsledky s tím spojená. Pro realizaci této formy odměňování nejsou u zaměstnavatelů stanovena žádná kritéria, na základě kterých by bylo možné provést porovnání s platy ostatních zaměstnanců a vysvětlit

[31] *Z důvodu potřeby zachování základních sociálních jistot zaměstnanců doporučovaly odborové svazy svým základním organizacím, aby se snažily v rámci kolektivního vyjednávání prosadit zachování systému určení platového tarifu podle podmínek platných do konce roku 2010. Nedostatek zdrojů často vede k odmítání kolektivního vyjednávání a diskriminace zaměstnanců veřejných služeb a správy se tak prohlubuje.*

existující značné rozdíly v jejich výši. Dnes, jak to ukazuje řada mediálně známých případů, **podporuje tento institut spíše nepotismus a tunelování veřejných prostředků** a nelze vyloučit ani snahu o korupční jednání prostřednictvím ničím nepodložených vysokých smluvních platů. **Důsledkem je pokles reálných i nominálních platů většiny zaměstnanců a zhoršení transparentnosti a efektivity veřejných služeb a správy**. Proto je nezbytné, aby ustanovení týkající se možnosti uplatnění institutu smluvního platu byla ze zákoníku práce vypuštěna.

2. Dlouhodobé opatření

- ***zabezpečit spravedlivý, vzájemně provázaný systém odměňování zaměstnanců veřejných služeb a správy***, na základě kterého bude zaměstnancům této sféry poskytován plat podle srovnatelné náročnosti a hodnoty vykonávané práce.

V Praze dne 28. 6. 2012

Příloha č. 1

Společné návrhy antikrizových opatření sociálních partnerů v letech 2009–2010

Nástup Fischerovy vlády (léto 2009)

Již zhruba v polovině minulého roku – po nástupu nové Fischerovy vlády – vznesly reprezentace odborů a zaměstnavatelů požadavek, aby nová vláda přijala další opatření v boji proti ekonomické krizi. V té době bylo totiž nad slunce jasnější nejen odborům, ale i zaměstnavatelům, že tzv. Národní protikrizový plán vlády, který pro předchozí Topolánkovu vládu zpracovala na počátku roku s velkým humbukem Národní ekonomická rada vlády (NERV), je v boji proti krizi naprosto neúčinný.[32] Tato výzva byla zároveň určitým „testem" nové vlády. Šlo o to zjistit, zda nová vláda převezme od vlády předchozí „manýru" blokovat sociálních partnery při přípravě a realizaci antikrizových opatření. Výsledky jednání dopadly nadějně. Nová iniciativa podnikatelů a odborů byla vládou přijata. Došlo ke shodě, že každý ze sociálních partnerů připraví do konce prázdnin svůj pohled na vývoj ekonomické krize v ČR, očekávání pro rok 2010 a návrhy na antikrizová opaření, která by vláda měla připravit.

Sociální partneři tuto úlohu skutečně splnili a na počátku září své představy předložili. Českomoravská konfederace odborových svazů připravila rozsáhlý dokument **Ekonomická krize – pohled odborů III**.[33] V něm navázala na své předchozí analýzy z konce roku 2008, resp. z jara 2009. V tomto dokumentu ČMKOS identifikovala dva kritické procesy, které byly charakteristické pro českou ekonomiku v roce 2009 a ještě výrazněji se budou projevovat v letošním roce. Jde o pokles ekonomického růstu kombinovaný s výrazným, samovolným a prakticky neřízeným nárůstem deficitu veřejných financí. ČMKOS také ve svém dokumentu identifikovala příčiny extrémního nárůstu deficitu státního rozpočtu v roce 2009. Podle ní šlo v prvé řadě o výrazně nízko nastavenou daňovou soustavu ČR[34] a zásadně chybná makroekonomická východiska veřejných rozpočtů pro rok 2009. Vlastní působení nastupující krize bylo co do významu až na třetím místě.

Součástí dokumentu odborů byl i odhad vývoje v roce 2010. Na začátku podzimu 2009 odhadovala ČMKOS pro letošní rok „stagnaci HDP přičemž nelze vyloučit jeho další pokles – až k hranici 2 %". V souvislosti s tímto vývojem pak odhadla hrozbu deficitu veřejných financí (při nepřijetí aktivních opatření) v rozsahu 255 – 295 mld. Kč (7,2 - 8,6 % HDP. Na reálnou hrozbu výrazného nárůstu deficitů veřejných financí pak ČMKOS (tak jako vždy) reagovala návrhy kroků nezbytných pro konsolidaci veřejných financí a to jak ve

[32] Podrobná kritika opatření NERV je obsažena ve stati Ekonomická krize – pohled odborů II, Pohledy 2, březen 2009.

[33] V plném znění je tento dokument zveřejněn na www.cmkos.cz v části „Krize".

[34] Chybně nastavená daňová soustava (ve výši i struktuře), která je výslednicí tzv. reforem veřejných financí uskutečněných v České republice v posledních letech, tvoří největší riziko veřejných rozpočtů jak pro dlouhodobý, tak už i pro středně- a krátkodobý horizont. Výrazné snižování daní – především vysokopříjmovým skupinám a podnikům, kterého jsme byli svědky v posledních letech – dovedlo příjmovou stranu veřejných rozpočtů ČR do obtížně řešitelné situace. Profinancování základních funkcí státu bez užití cizích zdrojů je v našich podmínkách možné jen při permanentním dosahování temp růstu HDP přes 10 %. To je základní „systémová" příčina extrémních (a co hůře vztahu k budoucímu vývoji ekonomiky v podstatě „pasivních") schodků veřejných financí, ke kterým dochází v těchto letech.

střednědobém horizontu tak i aktuální opatření pro rok 2010.[35]

[35] „*ČMKOS opakovaně upozorňovala v minulosti na nebezpečí, že česká ekonomika bude zasažena celosvětovou hospodářskou krizí, a požadovala, aby se vláda začala zodpovědně zabývat přípravou opatření, jak zamezit dopadům této krize na obyvatelstvo. Opakovaně byly kritizovány návrhy vlády na další snižování daní a sociálního pojistného, které v nastávající krizi hrozily destabilizací veřejných rozpočtů, zejména pak systému sociálního a zdravotního pojištění. Byly také předloženy konkrétní doporučení na opatření hospodářské politiky. V současné době ČMKOS za nejdůležitější považuje stabilizaci systému veřejných financí. K tomu navrhuje:*

– okamžitě zastavit, resp. zrušit všechna již schválená snížení daní a pojistného pro rok 2010. Pokud se tak nestane, od ledna 2010 dojde k dalšímu snížení daně z příjmů právnických osob o 1 bod (minus 8 mld. Kč) a ke snížení sociálního pojistného hrazeného zaměstnavateli o 0,9 procentního bodu (minus 13 mld. Kč). Dále pak dojde ke zvýšení paušálních odpočtů od základu daně pro OSVČ u daně z příjmů fyzických osob s negativním dopadem do veřejných financí minus 5 až 6 mld. Kč. Toto opatření by ušetřilo veřejným rozpočtům okolo 26 mld. Kč.

– okamžitě zrušit snížení sociálního pojistného u zaměstnavatelů, přijaté na návrh NERVu jako takzvané antikrizové opatření. Dopad tohoto evidentně neúčinného a enormně drahého opatření, pro údajné zachování zaměstnanosti, do státního rozpočtu se pohybuje okolo minus 18 mld. Kč. Dále zrušit (popř. výrazně zvýšit hranici) zastropování pojistného. Současný strop odčerpává ročně zdravotním a sociálním systémům okolo 17 mld. Kč. Úspora tohoto balíku opatření pro veřejné finance by se tedy mohla pohybovat okolo 30 mld. Kč a stabilizovala by systém sociálního pojištění, kde již letos hrozí výrazný deficit.

Z dalších opatření pak pokládáme za důležité:

– zastavit souhrnné snižování daní a pojistného, v tom především přímých daní a pojistného, které odčerpává prostředky pro vzdělávací i sociální systémy a také na veřejné investice. Snižování daně ze zisku přitom podporuje jeho masivní odliv do zahraničí (až 5 % HDP). Jsme zásadně proti vyvádění pojistného z průběžného systému penzijního pojištění do systému kapitálového spoření. Požadujeme zastavení privatizace v oblasti státního majetku, sociálních transferů a veřejných služeb;

– důsledný audit (věcnou oprávněnost) jednotlivých výdajových položek státního rozpočtu a státních fondů, v prvé řadě v oblasti investic do infrastruktury, kde řada dílčích poznatků signalizuje zjevné předražování a nehospodárnost;

– zvýšení veřejných investic do infrastruktury (včetně infrastruktury měst a obcí) a podpory zelených a chytrých investic. Jde nejen o zvýšení veřejných investic do dopravní a vodohospodářské infrastruktury a na veřejnou podporu výstavby, ale také o razantní rozšíření rekonstrukce bytů včetně zvýšení jejich energetické úspornosti. Zrychlení odpisů nových investic, a to zejména investic do výzkumu a inovací. Zaměření systému investičních pobídek výlučně jen na chytré investice do inovací, sofistikovaných výrob a služeb. Rozvinutí především technických oborů na všech úrovních škol;

– v průběhu dvou let rozvinout program výstavby alespoň 50 tisíc bytů se státní podporou s nízkým nájemným – pro mladé rodiny a osoby v penzijním věku, kteří nemohou najít důstojné bydlení s jim přiměřenými náklady. Jde o investici, která by mohla stabilizovat trh s byty. Umožnit, aby programy zateplení bytů byly dostupné širšímu okruhu žadatelů, zejména pro panelové domy;

– vytvořit fond na mzdové vyrovnání pro zaměstnance, kteří nemohou pracovat na plný úvazek v důsledku krize (tzv. kurzarbeit);

– zvýšit podpory v nezaměstnanosti a prodloužit doby pobírání dávek. Naše ekonomika se ocitá v dlouhodobé krizi, a tudíž musí stát zajistit i pro případ dlouhodobé nezaměstnanosti důstojné podmínky pro život těchto lidí;

– co nejrychleji přijmout potřebná opatření, která jednoznačně definují lichvu a zabrání finančním spekulantům parazitovat na svízelné finanční situaci zaměstnanců tím, že jim nabízejí nepřiměřeně úročené půjčky, které pak vedou k nezvládnutelnému zadlužení domácností a často končí osobním bankrotem či exekucemi. Upravit právní předpisy v oblasti ochrany práv zaměstnanců při insolvenci zaměstnavatele;

Janotovy balíčky (září 2009)

Předložené dokumenty s náměty sociálních partnerů se však střetly v čase s návrhem státního rozpočtu pro rok 2010 a se snahou vlády o aktuální snížení hrozícího deficitu. Souběžně s výchozí verzí rozpočtu na rok 2010, který pracoval s výší deficitu 231 mld. Kč, začalo připravovat MF ČR balíček vesměs legislativních opatření, která by měla tento deficit snížit na deklarovaných 160 mld. Kč. První verze tohoto „balíčku" byla rozeslána předsedům politických stran dopisem ministra Janoty v prvé zářijové dekádě.[36] Sociálním partnerům nebyl v této fázi poskytnut. ČMKOS k tomuto (neformálně získanému) „balíčku" zaujala následující stanovisko:

„Jedná se o typický návrh, který jen pokračuje v liberální politice předchozích politických garnitur. Počítá s přenesením daňového břemene od přímého zdanění ke zdanění nepřímému – od zdanění příjmů ke zdanění spotřeby – od zdanění firem a vysokopříjmových skupin ke zdanění středně- a nízkopříjmových skupin obyvatelstva. Přitom je to mimochodem právě tato politika, která přispívá k rozpočtovým problémům.

Nízkopříjmovým skupinám se chtějí navíc přímo snížit i nominální sociální příjmy čili budou postiženy ve skutečnosti dvakrát. „Balíček" netlumí, ale naopak dále prohlubuje daňovou nespravedlnost, obsaženou v našem daňovém systému. Neobsahuje ani náznak toho, že by se některá nesmyslná opatření na příjmové straně měla odložit (např. návrh poslance Doktora na další snížení daní a pojistného, opatření NERVu apod.). I když o některých izolovaných opatřeních by se dalo hovořit (např. zvýšení majetkových daní, avšak až od určité hranice majetku, či zvýšení stropu u pojistného), celkově se jedná o nevyvážený a pro ekonomiku a ekonomický růst naprosto škodlivý návrh. Dá se očekávat, že zvýšením DPH bude postižen v prvé řadě sektor zemědělství. Zastavení úpravy poplatku za státního

---

– podstatně rozšířit ekonomickou diplomacii a tedy reálnou podporu vlády pro české vývozce zejména na trhy, které jsou méně postiženy krizí. K tomu je nutno především připravit zdroje pro podporu úvěrů na vybrané významné vývozní akce českých firem."

[36] **Na straně rozpočtových příjmů se jednalo o tato opatření**

- zvýšení snížené sazby DPH o 2 procentní body a zvýšení základní sazby DPH o 1 procentní bod,
- zvýšení sazby spotřební daně na motorovou naftu a benzín o 1 Kč/1 litr pohonných hmot,
- zvýšení spotřební daně na cigarety o 2,50 Kč/krabičku,
- zvýšení spotřební dané na alkohol – u piva o 50 hal./0,5 litr a o 5 Kč/l litr 40% alkoholu,
- zvýšení sazeb daně z nemovitostí na dvojnásobek (jedná se o příjem rozpočtů obcí),
- zvýšení sazby daně z převodu nemovitostí ze 3 na 5 %, tj. na úroveň roku 2007,
- zvýšení stropu pro platbu sociálního a zdravotního pojištění ze čtyřnásobku průměrné měsíční mzdy na šestinásobek této mzdy, tj. strop bude činit 145 tis. Kč.
- Celkový efekt se odhadoval ve vztahu k veřejným rozpočtům na +48 mld. Kč.

Na straně výdajů státního rozpočtu se navrhují následující opatření

- nevalorizovat důchody pro rok 2010 v důsledku nesplnění zákonné podmínky pro tuto valorizaci,
- stanovit vyměřovací základ pro platbu státu do systému veřejného zdravotního pojištění pevnou částkou na úrovni roku 2009 a valorizovat jej každoročně nařízením vlády podle situace ve státním rozpočtu,
- provést úsporná opatření u vybraných druhů sociálních mandatorních výdajů,
- snížit nároky na státní rozpočet v oblasti příspěvků na stavební spoření.
- Celkový efekt ve vztahu k veřejným rozpočtům se odhadoval na +34 mld. Kč.

pojištěnce přenáší jimi nezaviněné problémy rozpočtu na zdravotní pojišťovny a dále pak na zdravotní systém (nemocnice), což je naprosto nepřípustné.“[37]

Dne 17. září 2009 jedná tripartita o návrhu rozpočtu na rok 2009. Toto jednání je svým způsobem průlomové. Strana podnikatelů společně s odbory totiž doporučila vládě získat příjmy především zrušením neúčinného opatření NERVu (degresívní snížení sociálního pojistného u zaměstnavatelů) a dále pak nerealizací chystaného snížení sazby nemocenského pojištění u zaměstnavatelů (0,9%). Obě strany dále podpořily zvýšení stropu u pojistného na sociální a zdravotní pojištění a omezení mezitím již parlamentem schváleného zvýšení paušálních odpočtů u OSVČ. Zvláště u prvního opatření však bylo ze strany podnikatelů zdůrazněno (po právu), že jde o protikrizové opatření a uvolněné prostředky by se měly nějakou formou věnovat na boj proti přetrvávající krizi.

Na základě tohoto jednání MF ČR předložilo balíček č. 2, který oproti předchozímu balíčku již počítal se zrušením slev na pojistném (NERV), zpětným omezením daňových paušálů, s nesnížením nemocenského pojistného u zaměstnavatelů, zvýšením DPH pouze o bod u obou sazeb atd. Tím se příjmová strana rozpočtu zvýšila o více než 50 mld. Kč, na výdajové straně zůstala v zásadě stejná opatření jako v balíčku č. 1.

Oproti původnímu návrhu balíčku došlo evidentně na příjmové straně k pozitivnímu vývoji a bylo dosaženo poněkud vyváženějšího přístupu v oblasti daňového zatížení jednotlivých subjektů. Zvláště pak je možno pozitivně hodnotit návrh na zrušení degresivní slevy na sociálním pojištění (dle návrhů NERVu). Toto opatření odbory dlouhodobě kritizovaly pro evidentní neúčinnost ve směru zachování deklarovaných 70 tis. pracovních míst. Neúčinnost tohoto opatření se ukázala brzo po jeho zavedení. Ve skutečnosti šlo jen o nezodpovědné plýtvání veřejnými prostředky.[38] Stejně pozitivně je možno hodnotit omezení extremistického zvýšení paušálních odpočtů u daně z příjmu fyzických osob, zachování sazby u nemocenského pojištění či zvýšení stropů u zdravotního a sociálního pojištění.

Ve všech případech se však jednalo pouze o kompromisní návrhy. Zásadní výhrady, které ČMKOS měla k balíčku č. 1, byly sice poněkud utlumeny, nikoli však odstraněny. Např. ve většině oborů zůstaly zachovány nesmyslně vysoké paušální odpočty, přímo vybízející a podporující rozvoj švarcsystému a destruující zřetelně veřejné rozpočty. Zvýšení DPH, přenášející zdanění na středně- a nízkopříjmové skupiny vč. důchodců, bylo oproti předchozímu návrhu jen mírně ztlumeno. Za vyloženě negativní je pak nutno považovat upuštění od původního záměru zvýšit daň z převodu nemovitostí (celkově byla složka majetkových daní v balíčku zastoupena naprosto nedostatečně).

Na výdajové straně směřovala redukční opatření balíčku (pomineme-li důchody, kde však nebyla splněna valorizační podmínka) zvláště proti nezaměstnaným a dávkám rodinám s dětmi. Zvýšení těchto dávek – zvláště podpor v nezaměstnanosti – bylo a je zásadním požadavkem ČMKOS, vyjádřeným ve všech jejích zásadních dokumentech. Stejně tak další nominální snížení platů v ROPO o 4 % (-7 mld. Kč) považovala ČMKOS za zásadně nepřijatelné. Již při projednávání balíčku ČMKOS upozornila své partnery, že bude hledat v těchto oblastech podporu při projednávání v Parlamentu ČR.

Východiska z krize v blízkém a střednědobém horizontu (listopad 2009)

[37] Poznámky k balíčku rozpočtových opatření, ČMKOS, 18. září 2009, interní dokument.

[38] Pravý účel tohoto opatření totiž spočíval v něčem úplně jiném – šlo o další snížení v řadě, které mělo za účel vytvořit v sociálních systémech – především na důchodovém účtu – výrazný deficit a tím vytvořit argumentárium pro zásadní reformu, lépe řečeno privatizaci důchodů. (Blíže článek M. Fassmanna v tomto čísle Pohledů.)

I když tzv. Janotův balíček obsahoval i některá krátkodobá opatření a doporučení ČMKOS (viz předchozí části), ve skutečnosti byl jen určitým krátkodobým řešením aktuální rozpočtové situace. Neměl mnoho co společného s dlouhodobou hospodářkou politikou státu a s opatřeními směřujícími k posílení skomírajícího ekonomického růstu. (O ten přitom šlo sociálním partnerům nejvíce.) Naopak, tento krizový balíček, řešící prioritně negativní stav veřejných financí, má ve skutečnosti zásadně negativní vliv na ekonomický růst (redukce poptávky okolo ¾ proc. bodu) a na růst inflace – zvláště spotřebitelských cen. **Co však bylo nejvážnější – problémy veřejných financí a jejich konsolidace naprosto zastřely druhý a možná ještě důležitější úkol, a to přijetí skutečně účinných antikrizových opatření na pomoc české ekonomice.** Česká republika byla stále jednou z mála ekonomik, ve které tento program dlouhodobě absentoval.

Určitou dobu se zdálo, že vláda ČR vyčerpala svou energii vytvořením Janotova balíčku a dále nebude nic dělat, protože hlavní vládou vnímaný problém české ekonomiky, totiž vysoký deficit veřejných financí, se balíčkem podařilo zmírnit. (Navíc se blížil tehdy předpokládaný termín mimořádných voleb.) Nicméně odborářům i podnikatelům, kteří se dennodenně potýkali a potýkají s důsledky hluboké ekonomické krize toto řešení nestačilo. Požadovali po vládě (která se mezitím dozvěděla, že bude výrazně déle vládnout), aby se vrátila k dokumentům, které jí předložili již v září a na základě analýzy těchto návrhů a vlastních koncepcí předložila urychleně svůj antikrizový program. V něm se měla podle sociálních partnerů zabývat především otázkami zmírnění ekonomických dopadů krize do finanční situace domácností a podniků a aktivními opatřeními v boji proti hrozivě narůstající nezaměstnanosti.

Po několika urgencích pak vláda konečně na tripartitě dne 25. listopadu 2009 předložila materiál se slibným názvem **„Východiska z krize v blízkém a střednědobém horizontu“.** Bohužel, v tomto dokumentu byla „východiska z krize“ obsažena pouze v názvu. O skutečných východiscích z krize a hlavně o tom, co chce česká vláda dělat „v blízkém a střednědobém horizontu“ se sociální partneři nedozvěděli prakticky nic. Vláda se skryla za „doporučení OECD“. Jinak řečeno za desítky let známý a v ČR stále více (ve světě stále méně) vzývaný liberální scénář – snížit podnikové daně, snížit rozpočtové deficity, zlikvidovat sociální podpory a snížit náklady.

Kromě přehledu, co si myslí o krizi OECD, a malé analýzy stavu české ekonomiky (ze které vyplynulo, že technicky jsme krizi překonali a čekají nás jen samé lepší zítřky) tvořilo hlavní náplň dokumentu vypořádání připomínek a návrhů obsažených v návrzích sociálních partnerů předložených na začátku září.[39]

Jádro a zároveň východisko tohoto vypořádání bylo postaveno na třech tezích:

za prvé - v současné době jsme již „v jiné fázi cyklu“, řada představ sociálních partnerů je zastaralých a překonaných,

za druhé - „technicky vzato“ je již krize za námi a očekává se oživení ekonomiky,

za třetí - hlavní problém spočívá v oblasti veřejných financí.

Jinými slovy sděloval předložený dokument sociálním partnerům asi toto – „už jsme jinde než na počátku září, ekonomika se sama oživuje na bázi vnější poptávky a další rozpočtové stimuly do reálné ekonomiky nejsou potřeba. Naopak by byly škodlivé, protože

[39] Samozřejmě MF ČR neopomnělo hned v úvodu velmi důrazně reagovat na výtky ČMKOS. Ta ve svém zářijovém materiálu vytkla MF ČR profesionální selhání v odhadech makroekonomických veličin v posledních letech. Šlo především o chimérický odhad 4,8% růstu ekonomiky pro rok 2009, na němž MF ČR postavilo svůj návrh rozpočtu. Bohužel oč méně se MF v tomto dokumentu věnovalo nalezení východisek z krize, o to více prostoru tohoto dokumentu věnovalo polemice s tím, co si o něm myslí ČMKOS a proč si to myslet nemá.

hlavním problémem je otázka ‚rozpočtové konsolidace' a té se budeme nadále věnovat. Všechny návrhy směřující ke zvýšení výdajů jsou v rozporu s hlavním úkolem – rozpočtovou konsolidací". Z tohoto pohledu pak nepřekvapí, že prakticky všechny návrhy ČMKOS směřující např. do oblasti zavedení „kurzarbeitu", zvýšení podpor v nezaměstnanosti apod. byly v tomto dokumentu (tak jako v minulosti) negovány.

V konceptu předloženého dokumentu a v odpovědích na návrhy vznesené ČMKOS se natolik odrážel duch předchozí koaliční vlády Mirka Topolánka, že bylo na první pohled zjevné, že jde spíše o obhajobu předchozí vlády (a potrefeného ministerstva financí) než o seriózně míněný dokument.

Snad nejtypičtěji se „reformní duch" předchozí vlády projevoval v části daňové, kde bylo hlavním účelem obhájit rovnou daň a přesun ke zdanění spotřeby („posilování přímých daní není v současné době cílem MF") a pod nátěrem „snižování administrativní zátěže" pokračovat v daňových změnách vytyčených minulou vládou (viz dále podrobněji).[40]

Tento dokument byl odbory i zaměstnavateli zásadně odmítnut. ČMKOS považovala materiál v této podobě v podstatě za bezcenný, znovu utvrzující odbornou veřejnost, že tato vláda nemá žádnou strategii jak vyjít z krize. Její odborné aparáty neumějí nic jiného než vysvětlovat, že oni za nic nemohou, a odvolávat se na materiály mezinárodních organizací, aby nemusely nic dělat. I přes celkovou kritiku a odmítnutí měl ve skutečnosti tento dokument výrazný přínos – totiž poprvé po nástupu nové úřednické vlády v plné nahotě ukázal, jak ***hluboká propast vězí ve vnímání ekonomické reality ČR mezi vládou na straně jedné a mezi zástupci podnikatelů a zaměstnanců na straně druhé.***[41]

„ 21 bodů" (prosinec 2009)

Úřednická vláda opět ukázala faktický nezájem o vývoj reálné ekonomiky. Disponibilní prostor pro přijetí antikrizových opatření ještě touto vládou se výrazně zúžil. Přesto byli sociální partneři i na počátku prosince nadále přesvědčeni, že přes omezený mandát úřednické vlády je možno přijmout řadu konkrétních kroků jak v oblasti podpory ekonomického růstu, tak ve vytváření rovného prostředí pro fungování všech subjektů na trhu. (Minimálně lze ve zbývajícím čase některé věci veřejně pojmenovat, analyzovat atd.) Na druhé straně se shodli na tom, že by nebylo účelné této vládě směřovat úkoly v zásadních reformách (od důchodů přes zdravotnictví k daním), protože ty jsou určeny pro politické reprezentace vzešlé z voleb.

Vedeni touto úvahou zpracovali společně zástupci podnikatelů a odborů na začátku prosince 2009 pod záštitou pracovního týmu pro hospodářkou politiku RHSD konsensuální **„Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejich důsledků**". Tento návrh obsahoval 21 opatření, především nelegislativního rázu s jasně vymezenou kompetencí, a termíny. Tato opatření měla podle předloženého dokumentu plnit ještě tato vláda (v řadě případů ve spolupráci se sociálními partnery).

---

[40] Opravdu hodná zaznamenání byla odpověď MF na návrhy v boji proti stínové ekonomice a daňovým únikům „… boj proti daňovým únikům je stálým úkolem daňových správ všude na světě, ČR nevyjímaje." A bylo to vyřešeno!

[41] Předchozí vláda nástup krize v ČR hrubě podceňovala a bagatelizovala, současná vláda zase den za dnem vyhlíží její „samovyřešení". Důsledek těchto úvah je stejný – ve vztahu k reálné ekonomice, k pomoci podnikové sféře se nemusí dělat nic, maximálně se tak nějak zaměřovat na „systémová" opatření v oblasti daní či důchodů. (viz dále)

Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejích důsledků (21 bodů)

I. Příjmová strana veřejných financí

1. Ke zlepšení rovnosti podnikatelského prostředí zahájit práce na ***propojení informačních databází subjektů kontroly s cílem vytvořit institut „integrované kontroly“*** *(včetně dokončení prací na nové legislativní úpravě – zákona o kontrole v gesci MV ČR).*

2. Řešit ***problém zneužívání podpor v nezaměstnanosti v kombinaci s institutem Dohod o provedení práce*** *– rozsáhlé daňové úniky a nadbytečné výdaje státu (příjmy z Dohod o provedení práce nepodléhají odvodům na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení).*

3. Příprava vybudování systému ***„Daňové statistiky“*** *postavené na zpracování a agregaci daňových přiznání a hlášení o výši zaplaceného pojistného.*

4. a) Řešit problém ***zneužívání vnitrokoncernových (transferových) cen*** *a poskytování služeb uvnitř skupiny za účelem daňové optimalizace.*

4. b) Řešit problém zneužívání zákona o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů.

5. Analyzovat a připravit východiska pro ***postupné snižování rozdílu ve zdanění mezi OSVČ a zaměstnanci.***

II. Výdajová strana veřejných financí

6. Příprava podmínek k realizaci ***auditu výdajů státního rozpočtu/auditu mandatorních výdajů*** *státního rozpočtu (viz rovněž usnesení vlády ČR ze dne 12. 3. 2003 č. 241 – O obsahu a implementacích auditů výdajových programů státního rozpočtu a ze dne 30. 7. 2003 č. 768 – ke Zprávě o výsledcích oponentního projednání zpráv o auditu výdajů rozpočtových kapitol státního rozpočtu ČR).*

III. Reálná ekonomika a podpora podniků

7. Opatření k řešení ***dostupnosti úvěrů a řešení druhotné platební neschopnosti*** *(analýza možností, vytvoření podmínek pro výhodnější poskytování úvěrových prostředků).*

8. ***Podpora exportu***

8.1 Předložení „Proexportní strategie na léta 2010/2011–2016“

8.2 Navýšení pojistných fondů/ZK EGAP, a. s., o 1 mld. Kč

8.3 Navýšení ZK ČEB, a. s., o 919 mil. Kč + 100 mil. Kč na úrokové rozdíly u vývozních úvěrů

9. ***Upravit podmínky pro čerpání investičních pobídek*** *s ohledem na zásadně změněnou hospodářskou situaci – probíhající hospodářskou krizi. Lze řešit legislativní úpravou zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách + změnou vyhlášky MPO č. 250/2004 Sb., kterou se stanoví sektory, v nichž nemohou být uděleny investiční pobídky.*

10. Připravit ***program pro výstavbu 50 tis. nájemních bytů*** *se státní podporou s nízkým nájemným (opatření na oživení reálné ekonomiky).*

11. ***Rozhodnout o dostavbě III. a IV. bloku Jaderné elektrárny Temelín****. Pokračovat v procesu mezistátního posuzování vlivu dostavby dalších reaktorů na životní prostředí (EIA) podle zákona č. 100/2001 Sb., v platném znění – o posuzování vlivů na životní prostředí (žádost ČEZ, a. s., podána dne 11. 7. 2008).*

12. Rozhodnout o ***výstavbě průplavního spojení Dunaj – Odra – Labe*** *s využitím prostředků EU s prioritou výstavby jezů na Labi.*

13. Strukturální fondy. ***Zrychlení a zjednodušení čerpání prostředků*** *ze strukturálních fondů, zkrácení administrace, zabezpečení kofinancování a směřování čerpání.*

III. Návrhy opatření na trhu práce

14. Zpracovat návrh na řešení problematiky tzv. ***„kurzarbeitu“.***

15. ***Programy „Školení je šance“ a „Vzdělávejte se“ –*** *alokace finančních zdrojů.*

IV. Návrhy opatření v institucionálním prostředí

16. ***Boj proti korupci*** *– důsledné uplatňování aktualizované Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2006–2011 podle usnesení vlády ČR ze dne 23. 3. 2009 č. 329.*

17. ***Snižování administrativní a finanční zátěže podnikatelů***

17.1 Proces RIA – Odstranění administrativních překážek při užití metody pro hodnocení dopadu regulace (hodnocení dopadů nově předkládaných legislativních norem do legislativního procesu na podnikatelské prostředí – viz příloha k usnesení vlády ČR ze dne 13. srpna 2007 č. 877, resp. v usnesení vlády ČR ze dne 22. srpna 2007 č. 927). Pokračování procesu RIA (jednoznačný požadavek zástupců zaměstnavatelů a zaměstnanců).

17.2 Vyhodnocení vybraných problémových právních předpisů z oblasti životního prostředí ve vztahu k výrobní a podnikatelské sféře (EKOAUDIT) – identifikace problémových oblastí vybraných právních předpisů k ochraně životního prostředí – pokračování v procesu podle usnesení vlády ČR ze dne 2. 11. 2005 č. 1401. Zastavit projednávání návrhů zákonů nad rámec legislativy EU, které mohou významně ohrozit konkurenceschopnost českého hospodářství (např. tzv. geologický zákon, zákon o ovzduší aj.).

17.3 Předložení návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se snižováním administrativní zátěže (novela 8 zákonů, celkem 6 vyhlášek navrženo ke zrušení) – novela zákonů o ochraně spotřebitele, občanského zákoníku, o ČOI, o technických požadavcích na výrobky, o metrologii, živnostenského zákona atd. v gesci MPO.

17.4 Změnou zákona o odpadech a novelou vyhlášky ČSÚ o Programu statistických zjišťování na rok 2011 odstranit duplicitní povinnost podnikatelských subjektů vykazovat data o odpadech a ponechat pouze statistické šetření ČSÚ.

18. Důsledná kontrola poskytování spotřebitelských úvěrů prostřednictvím nebankovních subjektů (v legislativním procesu zákon o spotřebitelském úvěru, transpozice směrnice EU – gesce MPO ČR). Boj proti lichvě.

19. Využití prostředků Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci (Evropského globalizačního fondu) pro boj s důsledky hospodářské krize.

20. Zřízení Rady vlády pro rozvoj lidských zdrojů, souvislost s koncepcí EK „Nové dovednosti pro nová pracovní místa“.

21. Zpráva o situaci v oblasti migrace na území ČR za rok 2008, předložená MV ČR na jednání vlády dne 7. 9. 2009. Zpracovat návrh opatření na základě předložené zprávy.

„Od 21 bodů k 38 bodům protikrizových opatření“ (prosinec 2009 až únor 2010)

Dokument „Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejích důsledků“, zpracovaný pracovní skupinou RHSD pro hospodářskou politiku, byl projednán Pracovním týmem pro hospodářskou politiku RHSD ČR dne 9. 12. 2009 a Předsednictvem RHSD ČR dne 16. 12. 2009. Na tomto zasedání za účasti předsedy vlády se rozhodlo, že se

tento materiál stane základním východiskem komplexního dokumentu (tzv. „exit strategy), který zpracuje vláda.[42] Bohužel se ta nestalo.

Vládní materiál **„Východiska z krize – nástin politiky vlády v krátkodobém a střednědobém horizontu“,** který na jednání RHSD dne 21. 1. 2010 předložila vláda, neměl s materiálem sociálních partnerů mnoho společného. Lépe řečeno neměl nic společného.

Především šlo o dokument s výrazně delším časovým horizontem, přesahujícím výrazně mandát úřednické vlády. Úřednická vláda zde své představy a v řadě případů zásadní představy týkající se hospodářské politiky země konkretizované do úkolů dokumentu beze zbytku přenášela na budoucí vládu (vlády). To mělo za následek, že původně zcela konkrétně formulované úkoly s jasnou zodpovědností a termíny byly najednou formulovány mnohem volněji a nekonkrétněji, celá řada úkolů byla přesunuta na řešení zákonem – tedy zcela mimo rámec působení této vlády. (Konkrétní termíny nebyly uvedeny vůbec.) Rozpor mezi tímto materiálem a materiálem zpracovaným a předloženým sociálními partnery byl naprosto zjevný. Lapidárně řečeno, vláda místo zcela konkrétního vlastního „vrabce v hrsti“ nabízela „cizího holuba na velmi vzdálené střeše“.

Druhým závažným problémem předloženého dokumentu bylo, že se pro řadu konsensuálních návrhů sociálních partnerů nenašlo místo. Přitom šlo „jako z udělání“ zrovna o ty návrhy, které byly pro pozitivní vývoj reálné ekonomiky klíčové. To však nebylo vše. I úkoly, které byly údajně zapracovány často natolik, změnily podobu, že je prakticky nebylo možno s původními návrhy identifikovat (nebo jen s velkou dávkou fantazie – audit veřejných výdajů, kurzarbeit atd.).[43]

Třetím, možná nejzásadnějším problémem předložené exit strategy však bylo, že byla v zásadě postavena na ***chybných makroekonomických předpokladech*** – chybně reflektujících danou situaci. Bohužel nešlo jen o to, že základní strategie dokumentu, zaměřená na výraznou (především rozpočtovou) restrikci, byla chybná. Tato strategie je ve vztahu k české ekonomice extrémně nebezpečná.

Ze dvou zásadních problémů, jimiž je poznamenán současný vývoj české ekonomiky – z problému výrazného poklesu ekonomického výkonu (meziročně přes 4 %) a výrazného nárůstu deficitu veřejných financí – si vláda (či ministerstvo financí) v dokumentu všímala jen druhého problému, tj. deficitu veřejných financí. Aktivní opatření v reálné ekonomice na podporu ekonomického růstu naprosto ignorovala (vycházejíc z tichého předpokladu, že si ekonomika nějak pomůže sama). Tento přístup má za následek dvě skutečnosti: vláda se dobrovolně vzdává ekonomického růstu jako výrazného a samovolného stabilizátoru veřejných financí – navrhují se vesměs statická restriktivní opatření na straně rozpočtových škrtů (sociálních výdajů a platů) – a částečně i daňových příjmů s preferencí nepřímých daní.

Vláda ve své exit strategy vycházela zjevně z úvahy, že dojde v letošním roce k ekonomickému oživení jaksi samovolně, z vnějšku, bez jakýchkoli aktivních impulsů zevnitř naší ekonomiky. Tento předpoklad, na kterém stavěla a staví celou svou koncepci, je však velmi labilní. Labilnější minimálně o to, že předpokládaná rozpočtová restrikce bude

[42] Tento komplexní dokument měla zpracovat vláda a předložit ho do 10. ledna 2010 k projednání v odborných týmech tripartity. Na toto projednání pak navazovalo plenární zasedání RHSD dne 21. 1. 2009. Termíny tedy byly napjaté – o to napjatější, že vládní materiál byl předložen až 15. ledna.

[43] Přestože se i v tomto materiálu jasně hovoří o tom, že se nezaměřuje na zásadní reformy – v jednom směru přece jen předkladatelé neodolali vyjádřit svůj názor, a to ve zdravotnictví. Zde se signalizovala „objektivní nutnost“ vyšší finanční spoluúčasti pacientů. Základní problém, který dnes hýbe zdravotním systémem – totiž naprosto neřízený nárůst ceny léků (přímý důsledek faktického zrušení cenové regulace léčiv v rámci Topolánkovy reformy) – však byl pod úrovní jejich uvažování.

zcela zřetelně působit protirůstově (pokud vůbec nějaké růstové impulsy ze zahraničí přijdou), v horším případě směřovat k dalšímu poklesu ekonomiky. V současné době česká ekonomika zhruba dosáhla dno ekonomického poklesu a již několik měsíců se nachází ve fázi stagnace. Např. průmyslová výroba dlouhodobě stagnuje na úrovni cca 80 % úrovně roku 2007 bez zjevných známek na nějaké výraznější oživení. Je velmi obtížné najít sektor či odvětví, které se stanou nositeli ekonomického růstu. Naopak evidentně dochází ke zhoršování finanční situace firem a faktické zablokování přísunu peněz pro podnikovou sféru. Vývoj od roku 2007 do února 2010 přináší následující graf.

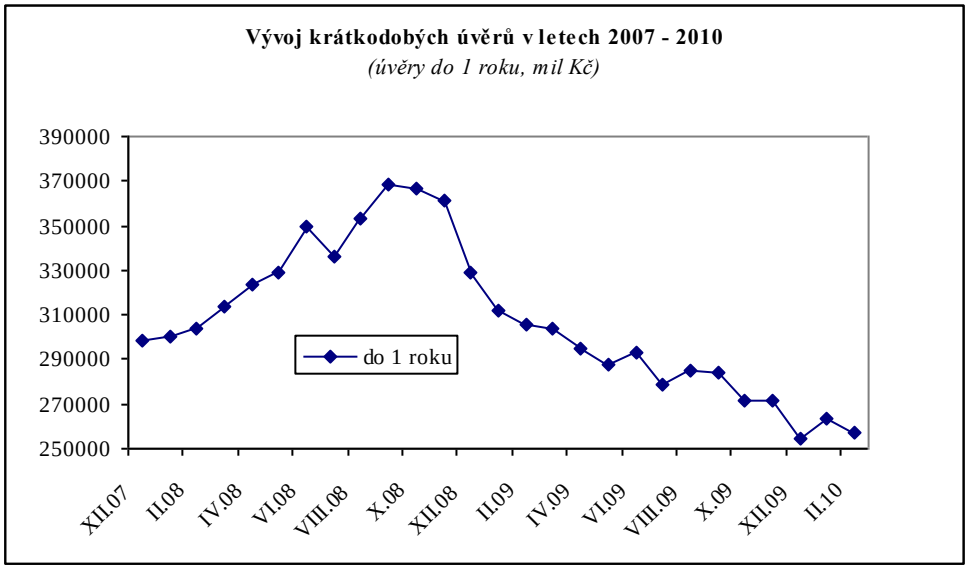

Právě tyto krátkodobé úvěry, které slouží k profinancování aktuálních potřeb podnikatelské sféry, k profinancování jejich zakázek, byly za období od listopadu 2008 do konce února 2010 zkráceny o více než čtvrtinu. Těžko v minulých letech najít analogii takového vývoje. Jak je patrné z poznatků z praxe, pak touto politikou českých bank nejvíce trpí malé a střední podniky a také začínající podnikatelé, kteří jsou v podstatě bez šancí dostat úvěr. Tato politika českých bank tak jen dále prohlubuje dopady hospodářské krize na podnikovou sféru a na českou ekonomiku jako celek. Pokud bude i nadále pokračovat, pak se v příštích měsících nelze vyhnout dalšímu nárůstu nezaměstnanosti a finančnímu kolapsu některých firem. České republice akutně hrozí propojení předpokládané rozpočtové restrikce s nastupujícím credit crunchem. Výsledkem této neuvážené politiky nemůže být nic jiného než další ekonomický pokles se všemi důsledky na nárůst nezaměstnanosti, krachy firem a hlavně (ve spojení s evidentní restrikcí v oblasti sociálních výdajů) výrazný nárůst chudoby v České republice.

Vláda při tomto svém „účetním“ pohledu zásadně podcenila fakt, že je to právě ekonomický růst, který je nejlepším stabilizátorem veřejných financí – samozřejmě za předpokladu, že není perspektivní nárůst rozpočtových příjmů plynoucí z urychlení ekonomického růstu v témže okamžiku odkanalizován snižováním daní. (Jak jsme toho byly koneckonců svědky v posledních letech daňových experimentů.)

Na závěr tohoto rozboru se nelze nevyhnout ještě jedné otázce, silně demonstrované v tomto dokumentu. Jde o tezi o ***záměrné expanzivní rozpočtové politice v roce 2009.*** Při této „prozřetelné“ politice získaly podniky čas na adaptaci na změněnou ekonomickou situaci. „Expanzivní rozpočtová politika minulého roku pro ně znamenala určitý polštář, který tlumil bezprostřední dopady krize“ (70).

Je zcela evidentní, že jde o přístup, který se obvykle nazývá „z nouze ctnost“. Předložený materiál totiž zcela záměrně posouvá zaměření státního rozpočtu na rok 2009. Tvrdí totiž o něm, že jeho prioritou v roce 2009 „bylo nezhoršovat situaci podniků a domácností zasažených světovou hospodářskou krizí dalšími vlivy v podobě škrtů ve výdajích státního rozpočtu“. To rozhodně není pravda. Ve skutečnosti byl rozpočet postaven na zcela chybném odhadu makroekonomické situace a především počítal s tím, že naopak bude fiskální konsolidací. Jeho plánovaný deficit měl být při předpokládaném růstu 4,8 % 38 mld. Kč (proti 80,4 mld. Kč skutečného schodku v roce 2008).[44] Ano, rozpočet byl expanzivní, ale naprosto pasivně expanzivní a ve špatné struktuře s evidentním devastujícím účinkem pro systém zdravotního pojištění a rozpočty obcí. (O neúčinnosti jediných „aktivních protikrizových“ opatření z kuchyně NERVu jsme se již zmínili.) Ve skutečném nárůstu deficitu státního rozpočtu přes 223 mld. Kč a veřejných rozpočtů okolo 250 mld. Kč[45] sehrála největší roli Topolánkova reforma a z ní vyplývající nízké nastavení daňové soustavy a dále pak chybný odhad ekonomického vývoje. Přesto vláda bez ohledu na nedávnou realitu, (kterou lze koneckonců ověřit i z prohlášení tehdejšího předsedy vlády či ministra financí) se snažila ve svém dokumentu čtenáře přesvědčit, že extrémní deficit rozpočtu na rok 2009 byl vytvořen záměrně a promyšleně jako fiskální stimul, který chránil firmy a obyvatelstvo před ekonomickou krizí.

Právě toto hodnocení obsažené v dokumentu dokazovalo, že uvedený materiál je ideologický, neboť v podstatě obhajoval chyby předchozí vlády, které pokládal za úspěch. Tím zcela vědomě opouštěl tzv. nepolitickou pozici a vědomě se odchyloval od svého mandátu. Pro řadu velmi pochybných stanovisek a analýz byl i tento dokument (stejně jako předchozí materiál z listopadu 2009) stranou podnikatelů i odborů zásadně odmítnut. To ovšem nebránilo vládě v tom, aby tento velmi kontroverzní dokument neschválila jako svou „exit strategy“. Tato „strategie“ pak byla jako zásadní dokument přibalena k neméně kontroverznímu Konvergenčnímu programu ČR 2010 a odeslána „k posvěcení“ do Bruselu.[46] Tento dokument tedy není mrtev – ba právě naopak. (Proto jsme se jím na tomto místě také zabývali poněkud podrobněji.)

Ze závěru dokumentu ČMKOS ze dne 20. ledna 2010 Připomínky k materiálu Stanoviska ČMKOS „Východiska z krize – nástin politiky vlády v krátkodobém a střednědobém horizontu“

„Předložený materiál nelze v žádném případě považovat za splnění „poptávky sociálních partnerů“. Minimálně za stranu ČMKOS je možno už na tomto místě zásadně říci, ***že si žádný materiál tohoto typu u vlády neobjednávala. Zvláště pak proto, že materiál v zásadních oblastech obhajuje ve skutečnosti velmi kontroverzní kroky této i předchozí vlády v celé řadě oblastí (sjednocení vyměřovacích základů, JIM, oblast zdravotnictví, vývoj mezd v Ropo), které již ČMKOS kritizovala v konkrétních připomínkových řízeních či***

[44] Zjevný schodek, za který byl chválen tehdejší ministr financí, dosáhl 20 mld. Kč, ovšem za cenu toho, že „do příjmů byly načerpány prostředky z rezervních fondů a fondů státních záruk, uspořené v minulých letech ve výši 60,4 mld. Kč.

[45] Při eliminaci jednorázového vlivu rozpočtových rezerv ve výši 31 mld. Kč načerpaných do rozpočtu již na počátku roku 2009.

[46] Podrobná stanoviska ČMKOS k oběma dokumentům jsou uveřejněna na www.cmkos.cz v části krize.

jednáních. Svůj názor na přijetí aktuálních krátkodobých opatření ještě touto vládou ČMKOS vyjádřila v materiálu pracovního týmu RHSD pro hospodářskou politiku, k jehož vytvoření výraznou měrou přispěla. K předjímání středně- a dlouhodobých opatření hospodářské politiky, o které se v dokumentu snaží, tato vláda nemá podle ČMKOS žádný mandát. *V této souvislosti považuje ČMKOS za přímo šokující sebechvalné sdělení současné vlády (ř. 30-37), že „v neposlední řadě vláda považuje za nutné zdůraznit, že v materiálu navrhovaná opatření považuje za realistická a dosažitelná v rámci standardních postupů ve státní správě a politicky možná zejména za předpokladu, že ani po volbách nevznikne silná většinová vláda na jasně vymezeném ideovém profilu. Strategie proto neobsahuje některé „revoluční návrhy, které se objevují v rámci demokratické soutěže politických stran, a naopak se snaží o hledání nejmenšího společného konsensu; na principu věcnosti a odborné uměřenosti“.“*

Ani po tomto druhém debaklu se sociální partneři nechtěli vzdát prosazení alespoň některých aktivních antikrizových opatření ještě za působení této vlády. Nakonec došlo mezi sociálními partnery a vládou ke shodě, že se tripartita vrátí k dokumentu **„Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejich důsledků“** (tzv. 21 bodů), iniciativně zpracovaný zástupci podnikatelů, odborů a MPO již v prvé dekádě prosince 2009. Ten se pak stane základním východiskem zpracování společného dokumentu**.**

Původních 21 bodů bylo v následujícím procesu vládní stranou „obohacováno“ o další a další úkoly, ty však byly většinou významově nesouměřitelné s původními návrhy sociálních partnerů. Navíc se dalo a dá velmi úspěšně pochybovat o tom, zda vůbec tyto dodatečné body měly a mají základní atributy, na kterých bylo postaveno „původních 21 bodů“ (kde šlo především o krátkodobost opatření a skutečný antikrizový charakter).

Bohužel aktivita vládní strany nespočívala pouze ve včlenění do původního konsensuálního dokumentu sociálních partnerů dalších 17 vlastních návrhů. V procesu vyjednávání a hledání společného jmenovatele antikrizových opatření došlo k výraznému přeformulování řady bodů a výraznému posunu navrhovaných opatření. Do značné míry narušila původní sevřenost a jednoznačnost jak jednotlivých navrhovaných opatření, tak i dokumentu jako celku. V té době tyto ne příliš šťastné úpravy chápali sociální partneři jako určitý kompromis, který je důležité uzavřít pro naplnění základních a nejdůležitějších úkolů, které v dokumentu zůstaly (jak si ukážeme v následující kapitole, byl tento pozitivistický přístup sociálních partnerů po zásluze „odměněn“). Výsledný dokument s původním názvem „Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejích důsledků“, avšak s 38 body, byl schválen na mimořádném zasedání RHSD dne 2. 2. 2010.

„Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejích důsledků“ (38 bodů)

1. Ke zlepšení rovnosti podnikatelského prostředí vytvořit systém „integrované kontroly“ (dokončení prací na nové legislativní úpravě – např. zákona o kontrole v gesci MV ČR).

2. Řešit problém zneužívání podpor v nezaměstnanosti v kombinaci s institutem dohod o provedení práce – rozsáhlé daňové úniky a nadbytečné výdaje státu (příjmy z dohod o provedení práce nepodléhají odvodům na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení).

3. Příprava vybudování systému „Daňové statistiky“, postavené na zpracování a agregaci daňových přiznání a hlášení o výši zaplaceného pojistného.

4. Řešit problém zneužívání vnitrokoncernových (transferových) cen a poskytování služeb uvnitř skupiny za účelem daňové optimalizace.

5. Řešit problém chování se dle zákona o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití (zákon č. 395/2009 Sb., v platném znění, účinnost zákona od 1. 2. 2010).

6. Analyzovat a připravit východiska pro postupné snižování rozdílu ve zdanění mezi OSVČ a zaměstnanci (MF ČR připravuje podkladový materiál pro jednání vlády „Harmonizace základu daně a pojistného“).

7. Posouzení efektivity a účelnosti výdajových programů státního rozpočtu, provést audit hospodaření s prostředky státního rozpočtu (viz rovněž usnesení vlády ČR ze dne 12. 3. 2003 č. 241 – O obsahu a implementacích auditů výdajových programů státního rozpočtu a ze dne 30. 7. 2003 č. 768 – ke Zprávě o výsledcích oponentního projednání zpráv o auditu výdajů rozpočtových kapitol státního rozpočtu ČR).

8. Vyvíjení úsilí ministra financí k soukromému bankovnímu sektoru, působícímu v České republice, s cílem posílení jeho důvěry směrem ke zlepšení dostupnosti a poskytování komerčních (eventuelně spotřebitelských) úvěrů.

9. Předložení tezí „Proexportní strategie na léta 2010/2011–2016“.

10. Navýšení pojistných fondů/základního kapitálu EGAP, a. s., o 1 mld. Kč.

11. Navýšení základního kapitálu ČEB, a. s., o 919 mil. Kč + 100 mil. Kč na úrokové rozdíly u vývozních úvěrů.

12. Upravit podmínky pro čerpání investičních pobídek s ohledem na zásadně změněnou hospodářskou situaci – probíhající hospodářskou krizi. Lze řešit legislativní úpravou zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách + změnou vyhlášky MPO ČR č. 250/2004 Sb., kterou se stanoví sektory, v nichž nemohou být uděleny investiční pobídky.

13. Na základě analýzy potřebnosti výstavby nájemních bytů připravit reálnou strategii výstavby nájemních bytů, rekonstrukcí a modernizací bytů pro seniory a nízkopříjmové skupiny obyvatel (sociální byty) s podporou ze strany státu.

14. Vláda bude podporovat dostavbu III. a IV. bloku Jaderné elektrárny Temelín a komplexní obnovu elektrárny Prunéřov II (3x250MW).

15. Vytvořit podmínky pro přijetí konečného rozhodnutí ve věci zlepšení plavebních podmínek na Labi prostřednictvím výstavby plavebního stupně Přelouč a Děčín – výstavba jezů na Labi (viz rovněž usnesení vlády ze dne 23. 3. 2005 č. 337).

16. Snížení podpory fotovoltaických elektráren (novela zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů – zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů – v legislativním procesu).

17. Zrychlení a zjednodušení čerpání prostředků ze strukturálních fondů, zkrácení administrace, zabezpečení kofinancování a směřování čerpání (viz realizace opatření podle materiálu MMR ČR: „Analýza využití strukturálních fondů pro řešení důsledků ekonomické krize“).

18. Zpracovat analýzu tzv. „kurzarbeitu“.

19. Pokračovat v programech „Školení je šance“ a „Vzdělávejte se“ a zajistit na ně alokaci finančních zdrojů.

20. Boj proti korupci – důsledné uplatňování aktualizované Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2006–2011 podle usnesení vlády ČR ze dne 23. 3. 2009 č. 329.

21. Snižování administrativní a finanční zátěže podnikatelů Proces RIA – Odstranění administrativních překážek při užití metody pro hodnocení dopadu regulace (hodnocení dopadů nově předkládaných legislativních norem do legislativního procesu na podnikatelské prostředí – viz příloha k usnesení vlády ČR ze dne 13. srpna 2007 č. 877, resp. v usnesení vlády ČR ze dne 22. srpna 2007 č. 927).

22. Vyhodnocení vybraných problémových právních předpisů z oblasti životního prostředí ve vztahu k výrobní a podnikatelské sféře (EKOAUDIT) – identifikace problémových oblastí vybraných právních předpisů k ochraně životního prostředí – pokračování v procesu podle usnesení vlády ČR ze dne 2. 11. 2005 č. 1401.

23. Předložení návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se snižováním administrativní zátěže (novela 8 zákonů, celkem 6 vyhlášek navrženo ke zrušení) – novela zákonů o ochraně spotřebitele, občanského zákoníku, o ČOI, o technických požadavcích na výrobky, o metrologii, živnostenského zákona atd.

24. Změnou zákona o odpadech a novelou vyhlášky ČSÚ o Programu statistických zjišťování na rok 2011 odstranit duplicitní povinnost podnikatelských subjektů vykazovat data o odpadech.

25. Důsledná kontrola poskytování spotřebitelských úvěrů prostřednictvím nebankovních subjektů (v legislativním procesu zákon o spotřebitelském úvěru, transpozice směrnice EU).

26. Využití prostředků Evropského fondu pro přizpůsobení se globalizaci (Evropského globalizačního fondu) pro boj s důsledky hospodářské krize.

27. Doprava a dopravní infrastruktura – zpracovat koncepci zdrojového zajištění financování dopravy a dopravní infrastruktury od roku 2011 a další období. Aktualizovat harmonogram rozvoje dopravní infrastruktury v kontextu zdrojového zajištění s cílem řízení rozestavěnosti staveb. Předložit harmonogram realizace konkrétních PPP projektů dopravní infrastruktury.

Realizovat prověření nákladů u nových projektů nad 300 mil. Kč financovaných z prostředků SFDI.

28. Předložit k projednání konsolidovaný plán podpory cestovního ruchu.

29. Zkrácení doby řízení o dávkách důchodového a nemocenského pojištění.

30. Pravidla pro odměňování a pravidla při výkonu vlastnických práv za stát (viz usnesení vlády ČR ze dne 7. 12. 2009 č. 1532 – zřízení meziresortní komise pro tvorbu obecného modelu odměňování managementu a členů orgánů obchodních společností s majetkovou účastí státu nad 33 % včetně státních podniků).

31. Předložení analýzy systému sociálních služeb, zejména jeho financování.

32. Zvýšení kapacity úřadů práce a projektů v souvislosti s rostoucí nezaměstnaností – organizační opatření.

33. Zařazení otázky zemědělských dotací mezi priority evropské politiky – diplomatická ofenzíva.

34. Využití a další rozvoj portálu „Farmář“ pro jednodušší administraci zemědělských dotací na straně poskytovatele a žadatele – projektové řízení.

35. Vytvoření podmínek pro zrychlené čerpání OP životního prostředí, zejména řešení problematiky čistíren odpadních vod velkých aglomerací.

36. Urychlení čerpání prostředků programu „Zelená úsporám“ – vyhodnocení a příp. úpravy dotačního programu.

37. Dbát na potřeby českého průmyslu při realizaci velkých investičních akcí.

38. Sociální partneři podporují návrh Aktualizace státní energetické koncepce zpracované MPO a doporučují vládě její přijetí.

Vyhasínání (únor 2010 –)

Dne 14. dubna 2010 se sešel pracovní tým tripartity pro hospodářskou politiku, aby projednal vládou předložený dokument **„Návrh krátkodobých opatření pro východiska z krize a řešení jejích důsledků. Průběžné plnění březen 2010“.** Strana podnikatelů i odborů se při vyhodnocení tohoto dokumentu soustředila na to, jak jsou prostřednictvím plnění jednotlivých úkolů naplňovány dva základní cíle tohoto dokumentu – totiž podpora ekonomického růstu a vytváření rovného prostředí pro fungování všech subjektů na trhu.

Již při letmém pohledu na hodnocení plnění 38 bodů bylo jasné, že vládní strana, resp. ministerské aparáty využily veškeré možnosti, které jí poskytly kompromisní formulace obsažené ve společném dokumentu (viz předchozí kapitola).

První problém – doplnění materiálu o vládní „antikrizová“ opatření způsobilo, že klíčová opatření, tvořící kostru celého dokumentu (a zajišťující splnění dvou základních cílů – podporu ekonomického růstu a vytváření rovného prostředí pro fungování všech subjektů na trhu), jaksi zanikla. Jejich hodnocení bylo staženo v předkládaném dokumentu na stejnou rovinu významnosti jako hodnocení často bagatelních „antikrizových“ opatření navržených jednotlivými resorty.

Druhý problém – významové posuny ve formulaci řady bodů a rozvolněné formulace poskytly vládě, resp. ministerstvům dostatek příležitostí vypořádat se s plněním původně jasně formulovaných bodů jaksi „po úřednicku“ v tom nejhorším slova smyslu. Vlastní dojem z předloženého materiálu, z úrovně jeho zpracování, ale např. i z naznačených problémů a způsobů řešení jednotlivých bodů vypovídal o úrovni veřejné správy České republiky mnohem více, než asi zpracovatelé vůbec zamýšleli. Svědčil minimálně o absolutní absenci jednotícího prvku, myšlenky – ale i centra vládní politiky. O tom nelépe svědčí např. i to, že

se v řadě případů ani gesční ministerstva nenamáhala po jednom a půl měsíci napsat o problému ani čárku. Často protichůdné názory resortů (především MPO a MŽP) jsou zde prezentovány vedle sebe, aby si sociální partneři asi vybrali. I když z řady opatření a vyjádření některých resortů je více než patrná snaha o řešení některých problémů, a té je nutno si vážit, jako celek podává dokument dosti tristní obraz o úrovni veřejné správy v ČR a jejím řízení. Z předloženého dokumentu bylo naprosto zřejmé, že úřednická vláda v podstatě není v dostatečné míře schopna efektivně uchopit a nastartovat plnění většiny klíčových úkolů obsažených v dokumentu z 2. 2. 2010, ať se o skrytí této trpké pravdy snažila jakýmkoli způsobem.

Styl jakým byla řada návrhů „zúřadována“ a „vypořádána“ vychází z nejhorších tradic byrokratických postupů. Dokonce se zdá, že zpracovatelé vůbec nepochopili, proč jsou tyto úkoly předkládány. Skrývání se za úřední postup skrývá nejen neschopnost, ale i nechuť se některými otázkami zabývat. To se pak řeší několikerým způsobem, který se zpracovatelé ani nesnaží zakrývat.

Prvním z nich je „analyzování“ a protahování řešení úkolů na dobu až po volbách (pak se uvidí). Z klíčových bodů formulovaných ČMKOS se to týkalo zvláště bodu č. 13 – výstavby sociálních bytů a bodu č. 18 – „kurzarbeitu“.

Druhou metodou je „nepochopení“ zadání a orientace prací naprosto jiným směrem. Z klíčových bodů formulovaných ČMKOS se to týkalo zvláště bodu 1 – vytvoření systému integrovaných kontrol – ke kterému se klíčová ministerstva MPSV a MF ani nevyjádřila, a zvláště pak bodu 6 – příprava pro postupné snižování rozdílu ve zdanění mezi OSVČ a zaměstnanci (MPSV se opět tvářilo, že se ho tento bod v podstatě netýká – prostě se nevyjádřilo a MF se vyjádřilo ke zcela jinému problému).

Třetí metodou pak bylo úkol vůbec neplnit (asi pod záminkou, že není jasné, kdo by ho měl ve skutečnosti plnit). Jako příklad tohoto postupu je možno uvést neplnění klíčového opatření navrženého ČMKOS č. 7 – audity výdajových programů státního rozpočtu.

Přestože by se při povrchním optickém posouzení mohlo zdát, že dosti značná část zadaných opatření se plní, kvalitativní posouzení ukazuje něco jiného. V zásadě se plní především opatření doplněná do dokumentu vládní stranou, která v převážné míře hrají ve vztahu k zadaným cílům dokumentu fakticky bagatelní úlohu. Každopádně je zajímavé, že nejvíce nedorozumění, nechápání a protahování se pravidelně týká opatření navrhovaných sociálními partnery.

Toto vyhodnocení jasně signalizovalo, že klíčová opatření dokumentu, směřující jak k podpoře ekonomického růstu, tak k vytváření rovného prostředí pro fungování všech subjektů na trhu, nejsou plněna (případně jen velmi mizivě).

I tento dokument byl ve skutečnosti velmi kritizován – a v podstatě odmítnut na zasedání tripartity dne 22. 4. 2010. **Nicméně nakonec zde došlo k dohodě, že se ze zásobníku 38 bodů vybere 13. opatření, které bude „prioritně sledováno“[47] – tři týdny před volbami.**

A jsme opět na začátku. A ten začátek je stále stejný. Výsledky téměř roční spolupráce sociálních partnerů s úřednickou vládou při identifikaci, formulaci a prosazení antikrizových opatření v ČR jsou prakticky stejné jako nespolupráce s vládou předchozí. Pořekadlo – Co se vleče, neuteče – neplatí. Uteklo totiž to jediné, co nelze nikdy a ničím nahradit – totiž čas.

V Praze duben 2010

[47] Podle číslování dokumentu „38 bodů“ se jedná o úkoly č. 1, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 27, 29, 38.